ԺԲ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 3802 7/19 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1898 3 ՃԷՄԱԶԻԷԼ ԷՎՎԷԼ 1316 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

درعلیه ده غلطه ده (آره ولك) غزته سی اداره خانه سنه

Նամակ կամ որ և է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ԹՈՒԽՍ, Ղալաթիա, Նորատունկեան խան

Les annonces sont reçues
à la Direction du Journal "ARÉVELK„
Galata, CONSTANTINOPLE.

20 ՓԱՐԱ.

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար	տարեկան.	140 Ղ.ռ.
» » »	վեցամսեայ.	70 »
» » »	եռամսեայ.	40 »
Օտար երկիրներու համար	տարեկան.	40 Ֆրք
» » »	վեցամսեայ.	20 »

Դրամի փոխարէն փոստայի թուղթ կ'ընդունուի, 115 դրուշի փոխ 100 դրուշի հաշուով:

Տեղական թղթատարի ծախքը բաժանորդներուն կը վճարուի:

Ծանուցման համար պէտք է դիմել ուղղակի Խմբագրատան:

20 ՓԱՐԱ.

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ՆՕԹԵՐ

Մեր ազգային գործունէութեան շրջանակին մէջ ամուլ եօթնեակ մըն ալ անցաւ գնաց պիտի ըսուէր, եթէ Կրօն. Ժողովը նիստ ունեցած չըլլար անցեալ երեքշաբթի դժբախտաբար—ա՛լ կարծեմ միայն իր Դիւանին Ներկայութեամբ — և որոշում չի տար թղթատուութիւն ընելու Եգիպտոսի Առաջնորդական Տեղապահին՝ որ էջմիածին ուղեւորի սուրբ միւռոն տանելու իր վիճակին եկեղեցիներուն համար կամ, եթէ արժան համարի, եպիսկոպոս ձեռնադրուելու Ներկայացեալ պատեհութեամբ: Արդէն չէր ալ արժեր Գահիրէէն մինչեւ էջմիածին երթալու յանձնառութիւնը՝ անանկ բանի մը համար որ պարզ քահանայի մը ձեռքով ալ կրնար կատարուիլ, և լսուած ալ չէր որ Առաջն. Տեղապահները սաանկ գործով ճամբորդութիւն ընէին աշխարհէ աշխարհ: Պատրիարքարանը կրնար—ենթադրելով որ «մեծ բանի» մը չգտնուէր գործին մէջ—Մայր եկեղեցւոյ սափորէն շիշ մը միւռոն ղրկել պանդուխտ քահանայի մը ձեռքով դէպ ի Գահիրէ և պարապ տեղը թանդ. չհանել Յ. Աչոտ վարդապետի սիրտը, եթէ նոյն իսկ պատրաստ դրամ եղած ըլլար Եգիպտոսի ազգային սնտուկին մէջ... տեղական որբանոցներու ծախքէն աւելցած: Եպիսկոպոս մը աւելի կամ պակաս՝ անտարակոյս խնդրի նիւթ չի կրնար համարուիլ այժմ Պոլսոյ հրապարակին վրայ, ուր կայուն եպիսկոպոսներու թիւը տակաւ կը բարձրանայ՝ խոտորնակ համեմատութեամբ իրենց արժէքին, այնպէս որ, երբ գաւառներու մէջ հազիւ երեք վիճակ եպիսկոպոսի երես կը տեսնէ—Սեբաստիա, Պաղտատ և Նիկոմիդիա—Պոլսոյ մէջ մէն մի թաղ քիչ ժամանակէն պիտի կրնայ ունենալ իր եպիսկոպոս հովիւը, իբրեւ քարոզիչ կամ հէ... յաճախ առանց հիւրընկալներուն հաճութեան: Ս. Պատրիարքը միայն իրեններուն կրնայ խօսք հասկցնել՝ եկեղեցական կարգապահութեան համակերպող վարդապետներ գտնելով Արմաշ... իբրեւ առժամեայ հովիւ, մինչեւ իսկ Սղերդի համար վերջապէս.—վասն զի գոհութեամբ լսուեցաւ թէ Նորակարգ Տեղապահը, փոխանակ հրաժարելու իրեն համար սահմանուած հովուական պաշտօնէն, յանձն առած է վերջերս հրաժարիլ իր անզօր պատճառաբանութենէն, և ի մօտոյ պիտի մեկնի դէպ ի Սղերդ:

* * *

Ու երբ առիթը ինքնին կը ներկայանայ, պէտք է ըսել թէ Օրէնքին հաստատութենէն ի վեր ո՛չ մէկ Պատրիարք—և ոչ մէկ Վարչութիւն—յաջողած է կարգապահութիւնը յարգել տալ մեր մանաւանդ բարձրաստիճան եկեղեցականութեան մէջ: Երեսուն և ութ տարիներէ ի վեր ա՛նչափ յառաջ գնաց անկարգապահ ոգին մեր կղերին քով, որ այսօրուան օրս ազգային վերին իշխանութեան հլու հնազանդ եպիսկոպոս փնտռելու համար... մէկ երկու ղապտեր չի բաւեր: Ո՞ր քրիստոնեայ կղերին և կամ ո՞ր միաբանութեան մէջ տեսնուած է այս աստիճան անկարգապահութիւն և խեռութիւն: Մայրաքաղաքիս մէջ տասնեակ թուով եպիսկոպոսներ բնակին, և բոլոր գաւառներու մէջ հազիւ երե՛ք եպիսկոպոս հովիւ գտնուի պաշտօնի վրայ...: Այս անխղճութիւնը ի՞նչպէս կը ներեն իրենք իրենց մեր բարձրաստիճան եկեղեցականները. և ի՞նչպէս մինչեւ հիմայ կրցած է հանդուրժել Պատրիարքարանը կամ կը հանդուրժէ այս քմահաճ վեղարուններուն և պիտի հանդուրժէ տակաւին: Ի սկզբան մեծ գոհութեամբ—կամ Պատրիարքարանի բառարանով [illegible]—նկատուեցաւ Վարչութեան հոգածութիւնը, որով փոյթ ունեցաւ անհովիւ վիճակ չթողուլ գաւառներու մէջ, և յաջողեցաւ իսկ գնահատելի արդիւնքով. հազիւ երեք չորս վիճակ միայն մնացած է այսօր առանց հովիւի: Բայց նոյնչափ արդարացի է դիտել տալ՝ թէ դեռ կարելի չեղաւ ոչ մէկ եպիսկոպոսի պաշտօն ընդունիլ տալ, իբրեւ առաջնորդ կամ տեղապահ, մօտաւոր կամ հեռաւոր վիճակի մը մէջ:

Ու երբ չենք կարող եպիսկոպոսական աստիճանէ օգուտ հանել մեր գաւառացի ժողովուրդին—թո՛ղ որ Պոլսեցին ալ մեծ խեր մը տեսած չունի եպիսկոպոսներու ներկայութենէն— գոնէ կրնանք եպիսկոպոսական վկայականի մասին քիչ մը կծծի ըլլալ և պէտքի համար միայն եպիսկոպոս ստեղծել, և ոչ պարզապէս վարձատրութեան կամ ուրիշ բաներու համար: Կը յիշուի թէ Ս. Պատրիարք Հայրը յայտարարած է իրաւամբ՝ թէ իր աթոռակիցներուն գաւազանի իշխանութիւն, կամ ծայրագոյն վարդապետի աստիճան կու տայ ոչ թէ իբրեւ [illegible] այլ իբրեւ [illegible] կամ [illegible]: Կարելի չէ՞ արդեօք այս սկզբունքը պատշաճել (appliquer) եպիսկոպոսական աստիճանի տուչութեան ալ, ու այս կերպով վերջ տալ անօգուտ եպիսկոպոսացմանց և մեր իսկ ձեռքով պատրաստուած եկեղեցական զեղծումներու:

* * *

Նորագոյն լուր մըն ալ Գաղատիոյ կողմերէն: Կ'ըսուի թէ Առաջն. Տեղապահ Տ. Տաճատ վարդապետ պաշտօնէն հրաժարելով Սունկուրլու քաշուեր է, և թէ Կրօն. Ժողովը, ի դիմաց Խառն Ժողովի, որոշեր է հրաւիրել զինքը որ իր պաշտօնին գլուխը անցնի և սպասէ Վարչութեան հրահանգին:

Թէ Տաճատ վարդապետ հրաժարեր է իր Տեղապահի պաշտօնէն, ցաւը այնչափ մեծ չէ որ Վարչութեան կամ Գաղատացւոյ հետ փութանք բաժնել զայն. Իւրաքանչիւրին շատ քիչ բան կը մնայ այն ատեն, և չ'արժեր ցաւ համարիլ: Բայց կը սպասուէր որ Նորին... Տեղապահութիւնը նախ և առաջ հրաժարէր այն հինգ հարիւր ոսկիներէն որոնցմով որբանոց պիտի հաստատէր Գաղատիոյ վիճակին մէջ... Նիկոմիդիոյ որբանոցներուն դէմ մրցելու համար: Չկրցաւ հասկցուիլ թէ ինչո՞ւ մինչեւ հիմայ անգործ մնացած է կատարուած հանգանակութեան արդիւնքը, զոր ի սկզբան փողի ձայնով հռչակել տուաւ Տեղապահը:

Ամէն պարագայի մէջ, Ազգ. Վարչութիւնը չպիտի կրնայ ընդունիլ հարկաւ, դէթ ոչ-վարչական հեռատեսութեամբ խօսելով, Տ. Տաճատ վարդապետի հրաժարականը Տեղապահութեան պաշտօնէն, մինչեւ որ չընդունի անոր միւս... ոսկեղէն հրաժարականը:

ԱՐԷՏ

ԹԱՏՐՈՆԸ

ԹՐՔԱՀԱՅՈՑ ՄԷՋ

Արեւելքի 3791/93 յաջորդաբար երեք թիւերու մէջ Թրքահայոց Թատերական կեանքին վրայ պատմական ընդհանուր հայեացք մը պարզուելով համառօտակի, Պոլսէն և Զմիւռնիայէն յետոյ զանազան գաւառական քաղաքներ ալ յիշատակուած էին իբր քիչ կամ շատ թատերական անցեալ ունեցող: Այդ առթիւ Ատաբազարն ալ իր իրաւունքը ունի յիշատակուելու, քանի որ 1868էն մինչեւ 1890, քանիերկու տարուան մէջ ընդհատ ընդհատ իր թատրոնը ունեցած է, որուն վրայ քաղած ծանօթութիւններս անօգուտ չեմ համարիր այս առթիւ յիշատակել:

1868ին՝ այն ատենուան տեղացի երիտասարդութիւնը՝ նախաձեռնութիւն կ'ունենայ ներկայացումներ տալու համար խումբ կազմելու. և այդ թուականէն սկսեալ մինչեւ 1874, վեց տարուան շրջանի մը մէջ կը յաջողի ալ երբեմն երբեմն ներկայացումներ տալու: Վարագոյր և ուրիշ հանդերձներ ուղղակի Պոլսէն կը գնեն առաջին անգամ ըլլալով:

Հինգ տարի վերջը, 1879ին՝ նախորդ շրջանի փորձառու անդամներուն (դերասան չենք կրնար կոչել, քանի որ արուեստին անտեղեակ սկսնակներ ըլլալով՝ նոյն իսկ առանց վարպետի, լոկ ի նպաստ ազգային վարժարաններու մէջէն մը նկատած են զայն,) վրայ նորեր աւելնալով, անընդհատ երկու տարուան շրջան մը կը բոլորեն ներկայացումներու ճոխ répertoireով մը:

1886ին կը սկսի երրորդ և ամէնէն փայլուն շրջանը աւելի եռանդուն և գործօն խումբի մը նախաձեռնութեամբ: Այս շրջանը՝ որ ամէնէն աւելի պայծառը եղած է, դժբաղդաբար հազիւ մէկ տարուան կեանք կ'ունենայ, որուն մէջ 11 ներկայացումներ տալով, ծախքերէն զատ՝ ազգային վարժարաններու տնօրէնին պատճէին ալ 20 ոսկիի չափ հասոյթ մը կը ձգէ:

Ներկայացուած նիւթերը գրեթէ քիչ տարբերութեամբ միեւնոյնները եղած են իւրաքանչիւր շրջանի մէջ, մասնաւորաբար Պէշիկթաշլեանի և Դուրեանի գործերը, Սաւուղի ոխակալութիւնը Դաւթի դէմ, եւ իր որդւոյն Յովնաթանայ աղետալի մահը, և կատակերգութիւններէն Մոլիէրի Ակամայ բժիշկը և Շտաեսոս սափրիչ, Բռնի ամուսնութիւն, Երից ճաշոց զաւեշտ, Արեւելեան ատամնաբոյժ, եւայլն, եւայլն:

Երրորդ շրջանին ժողովրդային երգեր ալ տրուած են մէջ ընդ մէջ վարագոյր:

Զմոռնանք յիշել որ 1890-91 թուականին ալ երիտասարդութեան կողմէ փոքրիկ ձեռնարկներ եղած են, սակայն առանց յաջողութեան, վասն զի բոլորովին անջատ՝ հին շրջանի մնացորդներէն, զատ սկսած են:

Թատրոնի 50-60 ոսկւոյ չափ գոյքերն ալ (դեկոր եւայլն.) կ'ըսուի որ վերջին տարիներս հրդեհի մը միջոցին այրեր են:

Մանրավէպ մը այս առթիւ.

1868-74 շրջանին՝ թատերական յանձնախումբը՝ այն ժամանակի ջոջերէն մէկը թատրոն հրաւիրելու համար երկու պատուիրակներ կը ղրկէ, որոնք «ահիւ և դողով» կ'երթան յանձնել հրաւէրը և ոտքի վրայ պատասխանի կը սպասեն, որովհետեւ չօրպաճին հաճած չէ դեռ հրամցնել:

Խեղճ պատուիրակներուն բաղդէն, այդ երեկոյեան՝ շաբաթ՝ Ս. Աստուածածնի տօնին նախընթաց օրն էր, ուստի չօրպաճին բարկացայծ.

—Ո՞վ ըսաւ ձեզի որ, առանց իրիկուանց թատրոն ընէք. վաղը տօն ըլլալը չե՞ք գիտեր. ժողովուրդը այս գիշեր մինչեւ լոյս արթուն մնայ, [illegible] ըսէ որ վաղը եկեղեցին պարա՞պ մնայ... ու ելեր ինծի ալ եկու կ'ըսէք. հայտէ՛ նայիմ...:

Ատաբազար Ա. Մ. Կ.

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

ՍԷՆ-ՍԱՆ ԵՒ ԻՐ «ՏԷԺԱՆԻՐ»Ը

Օրուան նորութիւնն է Տէժանիրը.

Կարծեմ ծանօթացնելու է՞ք անոր հեղինակը Սէն-Սան որ մեր մէջ բաւական ընդհանրացած երաժիշտ մըն է, անոր երկու երեք կտորները, մանաւանդ Տանս Մաքապրը յաճախ տեսած եմ կարգ մը երաժշտասէրներու դաշնակին վրայ:

Քանի մը տեղեկութիւն իր մասին կարծեմ աւելորդ չէ:

Սէն-Սան հիմայ 64 տարեկան ըլլալով է. շատ կանուխ տարիքէն երաժշտական փափաք մը յայտնած և հետեւած է դասերու. երբեք չէ յաջողած Քոնսէրվաթուարին մէջ լաւ տեղ մը գրաւել, բայց սակայն պատճառ մը չէ որ հիմակուան Ֆրանսայի լաւագոյն վարպետը համարուի թէ՛ թատերական և թէ՛ զուտ գործիական երաժշտութեան ճիւղերուն մէջ:

Կանօ իբր գովեստ կ'ըսէր իրեն համար թէ ամենայն դիւրութեամբ պիտի կրնար գրել Վակների ոճով օբերա մը և Մէնտըլսօնի ոճով սէնֆօնի մը. սակայն կ'ապացուցանէ ինքնին թէ ինքնուրոյն ոճ մը կը պակսի սակայն Սէն-Սանի:

Մինչեւ հիմայ իր գրած հեղինակութիւնները թուով 100ը կ'անցնին, որոնց մէջ իբր ամենակարեւոր գործեր պէտք է յիշել, 3 հատ գեղեցիկ սէնֆօնիներ, 4 պոէմ սէնֆօնիքներ և օբերաներու ընտիր շարք մը որոնք կը կոչուին Հանրի Ը., Էթիէն Մառսէլ, Ասքանիօ Ֆրինէ, Պառպառ, հիանալի գործ մը որ անծանօթ մնացած է և Սամսոն և Տալիլա, իր գլուխ գործոցը, Վակների ոճին հետեւութեամբ գրուած. կրնանք նաեւ յիշել [illegible] որուն մէջ իր գործակցութիւնը եղած է միայն վաղամեռ Կիւոյի դրած օբերան նուագադրել:

Սէն-Սան շատ կանոնաւոր աշխատող մըն է. երբեք Պարիզէն չ'անորժիր. հեռաւոր ճամբորդութիւններ կ'ընէ և յանկարծ օր մը կը տեսնեն որ Կալլէին իր աշխատակցին կը գրէ Ալճէրիայէն թէ այս ինչ նուագադրութիւնը ամբողջացուցած է: Այս հեռաւորութիւնը պատճառ մը չէ սակայն որ Բարիզեան առաջնակարգ դաշնակահարներէն և երեք լաւագոյն երգեհոնահարներէն մէկը չըլլայ:

Ըսենք անցողակի թէ Սէն-Սան, կարող շախմատիստ, աստղագէտ և բանաստեղծ ալ է:

Քննադատի արուեստն ալ ժամանակ մը շատ յարատեւութեամբ մշակած է և ընդարձակ գրքի մը մէջ հաւաքած իր քրօնիկները: Ինչ որ ասոնց մէջ կը նշմարուի, գաղափարի անկայունութիւնն է. 10—12 տարի առաջ իր պաշտած Վակները՝ այսօր կ'ուրանայ անտեղի ազգամոլութենէ մը բռնուած որ աւելի կրնայ մեկնուիլ՝ վերջին 4—5 տարիներու մէջ Վակների՝ Ֆրանսայի մէջ գտած անհամեմատելի յաջողութեամբ:

* * *

Անցնինք հիմա Տէժանիրին.

Արդէն շատոնց լրագիրները պզտիկ տեղեկութիւններ կը հրատարակէին այն հանդէսին վրայ որ տեղի պիտի ունենար Պէզիէի մէջ: Սէն-Սան, արդէն [illegible] ալ եւ չգրելու որոշման վրայ, Պէզիէի ամֆիթատրը տեսած և մտադրած էր հոդ ամառնային բացօթեայ ներկայացմանց շարք մը տալ, ճիշդ Պայրէօյթի Վակներեան հանդէսներուն պէս: Գամբլասօն մը Պաւէ մեկենասը եղած է գործին և այսպէս մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնուէին:

Բայց ներկայացուելիքը Վակների մէթոտով [illegible] մը չէր, ոչ ալ դաշներգ մը՝ այլ հնութեան յատուկ նիւթի մը վրայ պատրաստուած Լուի Կալլէի մէկ ողբերգութիւնը՝ որուն համար երաժշտական հատուածներ միայն (musique de scène) գրեր էր Սէն Սան: Խաղը պիտի արտասանուէր Օտէօնի դերասաններուն կողմէ որոնց երաժշտական խումբ մը պիտի ընկերացնէր բազմաթիւ նուագախումբի մը հետ:

Արդարեւ Օգոստոս 28ի կիրակի օրը տեղի ունեցաւ այդ հանդէսը, լոյսի ու զուարթութեան այդ բնագաւառին՝ Պէզիէի մէջ: 15,000 հոգի Ֆրանսայի ամէն կողմերէն վազեր եկեր էին ահագին ամֆիթատրոնին մէջ տեղ բռնելու: Ներկայացման իբր միակ բարիզեան նկարիչ Ժամպօն պատրաստած էր հնութեան տաճարներն ու շէնքերը յիշեցնող գեղանկար մը. կտնակը, աւելի բարձր, կ'երեւար լերանց շղթայ մը, որուն ետին քիչ մը վերջը պիտի փաւէր, ցրուէր, անհետանար արեւը և այս ամէնուն վրայ կ'երեւար կապոյտներու կապոյտը, երկինքը իբր ցեղուն և որ ամէնէն փայլուն մասը կազմած էր այս ամէնուն մէջ: Ամֆիթատրոնին մէջտեղը յատկացուած էր խմբերգին ու պարախումբին և մէկ կողմը՝ երեք նուագախումբերուն՝ որոնց ամէնուն մէկէն կը հրամայէր Սէն Սան:

Կալլէի ողբերգութեան նիւթին վրայ չպիտի խօսինք հոս. միայն սաչափը ըսենք որ հնութեան այդ հիանալի նիւթին վրայ աւելի լաւ ձեւուած բան մը կարելի էր յղանալ և Կալլէ միայն երկրորդական կէտերու վրայ ծանրացած էր, աւելի էփօփէ մը ընելու նպատակաւ քան թէ ողբերգութիւն մը:

Հարկ չիկայ ըսելու թէ Օտէօնի դերասանները սքանչելի կերպով արտասանած էին այդ խաղը:

Գալով Սէն Սանի երաժշտութեան, ո և է նորութիւն մը չէր դրած իր գործին մէջ, ընդհակառակը յարգելով երաժշտական օրէնքները, հնութեան պարզութեան յարմար երաժշտութիւն մը գրած էր յիշեցնելով քիչ մը Կլիւքի, այդ մեծ և աննման երաժիշտին արուեստը:

Ինչպէս ըսինք, աւելի խմբերգներ էին իր գրածները, յարմար այդ ահագին ամֆիթատրոնին մէջ լսելի ըլլալու. նուագադրութիւնը պարզ էր, ինչ որ դժբաղդաբար վեր կը հանէր մեղեդիներու տկար գոյութիւնը որ Սէն Սանի ամէնէն կարեւոր թերութիւնն է: Ընդհանրապէս նոր դաշներգներու մէջ ճոխ նուագադրութեամբ մը կը ծածկէր այդ թերութիւնը. նոյն բանը հոս չկրցաւ ընելու:

Տէժանիրին ամէնէն յաջողած մասերն են Երոսի [illegible], Պալէն և 2-3 խմբերգներ. ինչ որ կը պակսի մանաւորապէս, այն ճշմարիտ ներշնչումն է որ անկեղծութիւնը կ'արտայայտէ:

Տէժանիրը Սէն-Սանի երկրորդական գործերու կարգը պէտք է դասել և նորէն սպասել որ յաջորդ՝ լուրջ հեղինակութեամբ մը տայ երաժշտական աշխարհին՝ իրմէ սպասուած ճշմարիտ գլուխ գործոցը:

Ա. ՀԱՐԷՆՑ

ԳԱՒԱՌԱՅԻՆ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ԱՅՆԹԱՊ

Ամառուան երեք ամիսներուն հետ դպրոցական արձակուրդի օրերն ալ անցան. ամէն ծնողք որ իր զաւակը դպրոց կը ղրկէ, յուլիսի սկիզբէն տեսակ մը անձկութեամբ կը սպասէ սեպտեմբերի հասնելուն, որպէս զի իր փոքրիկը նորէն վարժատուն յանձնելով կարենայ ազատ շունչ առնել: Դպրոցական մարմինները կարծես ծնողքներու այս տաղտուկը փարատելու նպատակէն թելադրուած՝ այս տարի փութացուցին վարժարաններու բացումը: Երանի՜ թէ սովորութիւն դառնար մեր մէջ՝ դպրոցները յունիս 15ին փակել և օգոստ. 15ին բանալ, որ առաւելութիւններ ունի կլիմայի տեսակէտով Այնթապի համար:

Վերջացող տարին՝ տեղւոյս կրթական կացութեան նկատմամբ՝ նշանակելի կողմեր ունեցաւ իր նախորդին վրայ: — Հայկազեան վարժարանը թէպէտ տարիներէ ի վեր եթէ Գոհացուցիչ վիճակի մը մէջ կը շարունակէր, սակայն շենքի նեղութեան և ուսուցչի անբաւականութեան պատճառաւ աշակերտութեան պէտքին չէր կրնար կատարելապէս գոհացում տալ: Այս մասին Հանգանակութեան և Հաֆսիմեանց ընկերութիւնները կարեւոր ծառայութիւն մը մատուցին, առաջինը բանալով երեք ծաղկոցներ՝ երեք թաղերու մէջ 150ի մօտ նոր աշակերտուհիներով, վերջինը ծաղկոց մը՝ 70-80 աշակերտներէ կազմուած: — Կրթական հաստատութիւնները աւելի բարւոք վիճակ և ուղղութիւն մը ստացան. դպրոցին շուրջը կազմուած կուսակցութիւններու մէջեւ ատելութեան զգացումը բաղդատաբար նուազեցաւ և ուսուցչական մարմինները համերաշխ կերպով Պոլսէ վարչութեան գծելով ուսմանց ծրագիրներուն մէջ համակերպութիւն յառաջ բերին, որով տեղային վարժարաններու շրջանաւարտ մը դժուարութիւն չպիտի կրէ Պոլսէ ո և է դասարանի մը կանոնաւոր ուսանողը ըլլալու: —Գործոն Թաղ. Խորհուրդ և Կրօն. Ժողով մը ունեցանք, որով եկեղեցական գործերը աւելի բարեկարգ ընթացք մը ստացան. Նորակառոյց եկեղեցին, որ 4—5 տարիներէ ի վեր լքեալ վիճակի մէջ կը գտնուէր, շնորհիւ արդի Թաղ. Խորհուրդի ձեռներէցութեան՝ սկսաւ շինուիլ: Թէպէտ կարող առաջնորդի մը խնամքներէն զուրկ կը գտնուինք, սակայն պէտք է խոստովանիլ թէ հոգեւորապէս անխնամ վիճակի մըն ալ մատնուած չենք:

Ժողովուրդն ալ իր կողմէն բարոյական և նիւթական աջակցութիւն չզլացաւ բարեսիրական ձեռնարկներու. վերջապէս այս ու այսօրինակ կարգ մը երեւոյթներ կը հաւաստեն թէ, դէպ ի նախանձելի վիճակ մը կ'ընթանանք և թէ մեր ազգ. վարչային մարմիններու գործունէութեանց բարի արդիւնքները տեսնելու ուրախութիւնը պիտի վայելենք:

Իբր անկեղծ փափաքող մը մեր վարժարաններու յառաջդիմութեան, կ'ուզեմ ուշադրութիւն հրաւիրել սա կէտին վրայ. կրթական պաշտօնեաներու այսպէս ամէն նոր տարեշրջանին փոփոխութեան ենթարկուիլը մեծապէս կը վնասէ մեր զարգացման. ակներեւ է թէ, ուսուցիչ մը կ'աշխատի, կը շինէ այս տարի. երկրորդ մը կ'աւրէ կը քանդէ միւս տարին. մանաւանդ ցաւալին այն է որ արժանաւորագոյնի մը տեղի տալու նպատակաւ չկատարուիր այս փոփոխութիւնը, այլ սովորաբար անձնական նկատումներ քիչ շատ դեր կը խաղան անոր մէջ:

Կը լսենք թէ ներկայ տարուան համար բոլոր կրթական պաշտօնէութիւնը կարեւոր փոփոխութիւններ կրեր է. ուրախալի է որ եղած փոփոխութիւնները անկարեւոր չեն վարժարաններու համար, մանաւանդ այն տնօրէնութիւնը որով Ազգ. Ներսէսեան վարժարանը վերստին պաշտօնի կը հրաւիրէ իր վաղեմի և սիրելի Տեսուչը որուն արժանիքը վաղուց գնահատուած է:

— Ս. Պատրիարք Հայրը մեծապէս երախտապարտ թողուց զմեզ, Այնթապի յատկացնելով Մանչէսթըրի բարեսէր ազգայիններու նպաստը՝ Որբանոց մը հիմնելու մասին: Ազգ. Պատրիարքարանի տուած հրահանգին համեմատ, արդէն տեղւոյս Կրօն. և Թաղ. Ժողովները հոգաբարձութիւն մը կազմած ու Որբանոցի հաստատման ձեռնարկած էին. բայց ղրկուած նամակի մը ի պատասխան Պատրիարքարանի պահած լռութիւնը կը վհատեցնէ Հոգաբարձութիւնը: Խնդիրը անստոյգ վիճակի մը մէջ է այժմ. կը սպասենք տեսնել՝ թէ ի՛նչ պիտի ըլլայ հետեւանքը: Որբանոց մը հաստատելու մասին դեռ լուր մը չառնուած՝ արդէն հոս Որբախնամ անունով ընկերութիւն մը գոյութիւն առած էր: Գոհութեամբ կ'իմանանք թէ այդ ընկերութիւնը պիտի աջակցի Որբանոցին, երբ սա հաստատուի:

— Ծանօթ իրողութիւն մըն է թէ մանուածագործութիւնը տարիներէ ի վեր մեծապէս օգտակար եղած է Այնթապի համար: Այս արհեստը եթէ իր կազմակերպական պարագաներովը հաշուենք պէտք է նկատել թէ 4-5,000 ընտանիքներու ապրուստը կը հայթայթէ: Ամէն տարուան փորձը կը ցուցնէ թէ աշունը ամէնէն բանուկ ժամանակը եղած է այս առեւտրին. Գործատէրերը տարուան երեք եղանակին մէջ գործել կու տան, աշնան մէջ սպառելու և շահելու նպատակով. բայց այս տարի յուսահատական երեւոյթ մը ունի: Թէպէտ քիչ շատ գնումներ կ'ըլլան, սակայն գէշն այն է որ վաճառքը չի շահիր:

Տեսնենք մանուսայի քանի մը հազար բանուորներ տարեկան պաշարի այս եղանակին մէջ կանխավճար մը պիտի կրնա՞ն առնել իրենց վարպետներէն, ինչպէս կ'առնէին ամէն տարի:

— Խիստ ձմեռ և երաշտ տարուն մը ունեցանք այս տարի. այգիները որ մեր ժողովրդեան եկամուտի աղբիւրներէն են, ցրտահար եղան, ինչպէս և ուրիշ մրգեղէններ. հունձքերն ալ անձրեւի պակասութեան պատճառաւ արդիւնաւոր չեղան: Ցորենի կիլէն 20-25 ղշ. կ'արժէ, մինչդեռ ուրիշ տարիներ 7-8 ղրշ.ի կը ծախուէր: Առեւտրական հրապարակի վրայ ընդհանուր սղութիւն մը կը տիրէ. խաղողը որուն օխան 10 փարի կը ծախուէր այս տարի 20-25 փրդ կ'արժէ: Ամէն բան այս համեմատութեամբ: Ժողովուրդը, մանաւանդ աղքատ դասակարգը, ոչ նուազ դրամական տագնապ մը կ'անցնէ. մշակ մը օրական 4 դահեկան վարձք կ'առնէ որ մէկ լիտր ալիւրի գինն է. ինչպէս գոհացնէ կեանքին միւս պահանջները: Միայն ցորենի վաճառական և երկրագործ դասակարգն է որ կը շահագործէ այս սղութիւնը:

Գ.

ԷԼԻԶԱԲԷԹ ԿԱՅՍՐՈՒՀԻԻՆ ԿԵԱՆՔԷՆ

Շատ բարի սիրտ մը ունէր Աւստրիոյ կայսրուհին. սպասաւորները շատ դիւրաւ կը կատարէին անոր գործերը, որովհետեւ արդէն ծանր աշխատութիւններ ալ չէր պահանջեր: Շատ պարզ հագուած կը տեսնէին զայն ընդհանրապէս. բնաւ հոգ չէր տաներ իր արդուզարդին:

Առտուները, ժամը հինգին պիտի արթննար անմիջապէս և լոգանք մը ընէր, որուն համար նախապէս ամէն պատրաստութիւն տեսնուած կ'ըլլար: Հագուելէն ետք, անմիջապէս շրջագայութեան կ'ելլէր, հովանոցը ձեռքը, երբեմն մինակ եւ երբեմն ալ պատուակալ տիկնոջը հետ:

Իր այնչափ համբաւուած բարեսրտութիւնը կ'երեւար նաեւ շրջագայած պահուն. սիրով կը բարեւէր ճամբուն բոլոր անցորդները և մանաւանդ գիւղացիները՝ որոնց հետ յաճախ երկար ատեն խօսքի կը բռնուէր:

Կուրիէ տը Լօզանի խմբագիրը՝ որ այս բոլոր մանրամասնութիւնները կը պատմէ՝ անոնց կցած է նաեւ հետեւեալ սիրուն մանրավէպը.

Օր մը՝ կայսրուհիին հետ միեւնոյն ճամբուն վրայ գտնուելով, տեսայ որ գիւղացիի մը հետ կը խօսակցէր:

Երբոր երկուքն ալ իրարմէ բաժնուեցան, գիւղացիին մօտեցայ և հարցուցի իրեն.

— Ի՞նչ կ'ըսէր ձեզի:

—Ո՛հ, գրեթէ ոչինչ, օրինակի համար թէ շատ հեռուները չպիտի երթար:

—Սակայն պէտք է յիշել. մասնաւորաբար ի՞նչ կ'ըսէր ձեզի:

—Մեր անասուններուն վրայ կը խօսէր. կը հարցնէր թէ կովերը չա՞ր են արդեօք, թէ անցորդները անոնցմէ վախնալու պատճառներ կրնայի՞ն ունենալ:

* * *

Կայսրուհին տեսակ մը նախազգացում ունէր թէ իր մահը մօտալուտ է. շատ անգամ լսած էին անոր ըսելը. «Երբ մարդ ապրելու փափաքը չունենայ, արդէն մահը դրկած է»:

Ամէն բանէ աւելի վեհապետուհի մըն էր հոգւով շնորհով: Կը սիրէր գեղեցիկը՝ որուն համար պաշտամունք մը ունէր: Օր մը՝ Մոնթրէօյի մէջ գտնուած միջոցին, ծերունի մը կարմիր գաղղիոններու փունջ մը ներկայացուց իրեն. Կայսրուհին քանի մը արծաթ դրամ տուաւ անոր, և սկսաւ ճամբան շարունակել: Աւելի անդին, երիտասարդ և մանաւանդ շատ գեղեցիկ աղջիկ մը կարմիր գաղղիոններու երկրորդ փունջ մը ներկայացուց իրեն: Այս անգամ ոսկիներ էր որ տուաւ անոր: Ընկերակիցը երբ վարձատրելու կերպին տարբերութեան պատճառը հարցուց, կայսրուհին պատասխանեց ժպտելով.

—Որովհետեւ աղջիկը գեղանի էր:

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը շաբաթ օրը չիջաւ Ազգ. Պատրիարքարան երթալ՝ անձնական տկարութեան պատճառաւ:

—Կեսարիայէն կը գրեն մեզ թէ վիճակին առաջնորդ Տ. Տրդատ Ծ. վարդապետ Պալեան ամսուս 20ին ճամբայ ելլելու է Ս. Էջմիածին, եպիսկոպոսական ձեռնադրութիւն ստանալու համար: Տ. Տրդատ վարդապետ նախ Կ. Պոլիս պիտի գայ, ուր պիտի մնայ քանի մը շաբաթ:

—Ս. Խաչի տօնին առթիւ Արմաշ ուղեւորելու պատրաստուող ուխտաւորներուն համար կարեւոր կը համարինք ծանուցանել թէ այս երթեւեկին համար Բէզէէքէ հանել տալու պէտք չունին, այլ կը բաւէ որ ցոյց տան իրենց Համիտիէն: Կայս. կառավարութեան այս բարեհաճ թոյլտուութիւնը, զոր ձեռք բերելու համար Ս. Պատրիարք Հայրը կանխաւ բանակցած էր Ոստիկանութեան Վսեմ. Նախարարին հետ, գոհութեամբ լսուեցաւ ամէն կողմ եւ տարակոյս չունինք որ նոր գրգիռ մը պիտի տայ այս բարեպաշտական ուղեւորութիւնը կատարելու:

Անատօլուի երկաթուղիներու ընկերութիւնն ալ զեղչ մը որոշած է ուխտաւորներու երթեւեկի տոմսերուն համար:

—Արաբկիրի առաջն. տեղապահ Տ. Մուշեղ Ծ. Վ. Սերոբեան Ակնէն իրեն ղրկուած պատգամաւորութեան խնդրանքին եւ Պատրիարքարանէ եղած դիմումին վրայ՝ յանձն առեր է Ակնայ վիճակին հովուութիւնը վարել առժամապէս:

—Մայր եկեղեցիի քահանայից դասը՝ զանազան աղբիւրներէ ունեցած հասոյթներուն մէկ վիճակացոյցը ներկայացուցեր է Ս. Պատրիարքին եւ հասոյթները չկարենալ գանձելուն համար ապրուստի անբաւականութիւն յայտնելով խնդրեր է որ կարգադրութիւն մը ըլլայ այդ հասոյթները կանոնաւորապէս գանձելու համար:

—Սոֆիայի Նորընտիր Թաղ. Խորհուրդը՝ որ հաստատուած է Պատրիարքարանէ, իր դիւանի կազմութիւնը կատարելով յայտագրեր է Պատրիարքարան:

—Աթէնք եւ Պիրէոն բնակող պանդուխտ ազգայինները խնդրած էին Պատրիարքարանէն որ իրենց հոգեւոր պէտքերը հոգալու համար քահանայ մը ղրկուի: Հիւրատար Աղէքսանդրիա գտնուող Տ. Բարթողիմէոս վարդապետին հրաման տրուած է Պատրիարքարանէ, որ Աթէնք ու Պիրէոն այցելէ, հոգեւորապէս մխիթարելու համար այդ տեղերու պանդուխտ ազգայինները:

—Ամերիկայի Ուստըր քաղաքէն օգոս. 16 թուականով կը գրեն Փօ—Նէյի.

«Մաշտոց վարդապետը փախաւ գնաց Չիքակօ. տեղւոյս եկեղեցւոյ անօթներն ու զգեստները անեղ տարեր է. կը կարծուի թէ ոստիկանութեան միջոցաւ պիտի պահանջէն: Այժմ Մէնցի պանդուխտ քահանայ մը կայ առժամեայ կերպով:»

Թղթակիցը թէեւ կը յարէ թէ այնուհետ գտնուող երեք վարդապետներու խառնակչութեան արդիւնքը եղեր է գրել Էջմիածին, որ Տ. Ցովսէփ եպիսկոպոս Սարաճեան չղրկուի իբրեւ հոգեւոր հովիւ Ամերիկայի Հայերուն, բայց ինչպէս որդէն երեւցաւ Մարսիլիոյ մեր թղթակցին նամակէն, նորապսակ եպիսկոպոսը շատոնց ճամբայ ելած է այդ պաշտօնով, և Լոնտոն ու Մանչէսթըր այցելէն ետքը, պիտի ուղեւորի Ամերիկա:

—Ստացանք Տոքթ. Ն. Տաղաւարեանի մէկ նոր գործը, ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ **արական եւ իգական ազգային երկրորդական վարժարանաց**, 517 էջէ բաղկացած պատկերազարդ հատոր մը, տպագրութիւն Ն. Կ. Պէրպէրեան: Բանասէր բժիշկին այս երկասիրութիւնը որ օգտակարապէս կրնայ կարդացուիլ երկու սեռէ և ամէն հասակի անձերէ, սահմանուած է իբրեւ դասագիրք գործածուելու երկրորդական վարժարաններու մէջ:

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Հոգաբարձութիւնս պատիւ ունի ծանուցանել պատուարժան հասարակութեան թէ՝ Ենիգաբուի Ս. Առաքելոց եկեղեցւոյ տաղերգ սրբակրօն հոր Տ. Խաչատուր աւագ քահանայ Տէր Գաբրիէլեան այս տարի եւս (18րդ) իր բնածին ազգասիրութեամբն, յանուն ընդհանուր պատսպարելոց Հիւանդանոցիս, բարեխնամ ազգայնոց գթութեան դիմելով յաջողած է (5750) հինգ հազար եօթը հարիւր յիսուն դրուշ հանգանակելով 4500 քիլօ հաց նուիրել հաստատութեանս:

Ցիշեալ բարեկրօն քահանան բաց իր վաղեմի սովորութեան այս տարի եւս ապրիլ ամսոյ 19րդ աշխարհամատրան կիրակի օր հաստատութեանս Սբ. Փրկչի մատրան մէջ յատկապէս պատարագ մատուցանելով, հոգեհանգստեան պաշտօն կատարած է ի հանգիստ հոգւոյ ննջեցելոց բարեխնամ Նուիրատուաց:

Հոգաբարձութիւնս ի դիմաց բազմաթիւ պատսպարելոց կը փութայ հրապարակաւ իր անկեղծ շնորհակալիքը յայտնել ատենի Նուիրատուաց, և մանաւանդ առ Նորին Արժանապատուութիւն և մաղթել որ երկար տարիներ եւս արժանի ըլլայ շարունակել իւր այս աստուածահաճոյ գործը ի փառս Աստուծոյ եւ ի մխիթարութիւն ընդհանուր պատսպարելոց Հիւանդանոցիս:

Ի դիմաց Հոգաբարձութեան

Ատենադպիր Ատենապետ
Գ. Մ. ԱԼԵԱՆԱՔԵԱՆ ՊԱՏՐԻԿ ԿԻՒԼՊԵՆԿԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ԱՒՍՏՐԻՈՅ ԿԱՅՍՐՈՒՀԻԻՆ

Վիեննայէն սեպտ. 17 թուական հեռագիրներով առ տեղեկութիւնները կը հաղորդուին Եղիզաբէթ կայսրուհիին յուղարկաւորութեան վրայ.

Ռոտոլֆ արքայազնին յուղարկաւորութեան օրէն ի վեր, Վիեննա քաղաքը անցեալ շաբաթ օրուան չափ սուգի երեւոյթ մը չէր ունեցած: Առաւօտէն ի վեր քաղքին ամէն պողոտաները ու փողոցները ժողովուրդի անթիւ ու անհամար բազմութեամբ լեցուած էին: Ահեղաւոր ծովու մը նման բազմութիւնը դէպ' ի քաղքին կեդրոնը կը խուժէր. ամէն ոք կ'աշխատէր տեղ մը գտնել, յուղարկաւորութիւնը տեսնելու համար: Երկուշաբթիէ ի վեր Վիեննա ժամանող կառախումբերը արտասովոր բազմութեամբ մը լեցուած են: Առաւօտուն եւ կէսօրուան կառախումբերը նահանգներէն շատ մարդ բերին: Քաղքին սուգի երեւոյթը առջի օրերէն աւելի տխրագինեցիկ է: Գրեթէ ամէն շէնքի վրայ կէս պարզուած դրօշներ, պատշգամները ու պատուհանները սեւերով ծածկուած: Պատշգամները, պատուհանները ու փողոցները սեւնուած, երկնեւ ժողովուրդը սուգի հագուստ կը կրէ: Կէսօրէն քիչ ետքը փողոցի լապտերները վառեցան. սոսնձէ զատ ջահեր ալ դրուած էին: Քանի կը մօտենար յուղարկաւորութեան ժամը, հանրութեան մէջ խորին եւ տխուր լռութիւն մը կը տիրէր: Կէս օրէն չորս ժամ ետքը եկեղեցիներու զանգակները սկսան հնչել տխրագին եւ ծանուցին յուղարկաւորութեան թափորին դուրս ելլելը Հոֆպուրկի պալատէն:

Պալատին մէջ կարգ կատարուելէ ետքը, մանկլաւիկներ դագաղը տարին մեռելակիր կառքը: Առջեւէն կ'երթային պալատական երկու պաշտօնատար, մատրան լուսարարը խաչ բռնած, երկու կղերական, պալատան երէցը՝ ամէնքն ալ ձիերով: Աջ եւ ձախ կողմը պալատական վեց աղեղնաւոր ջահերով, հունգարական անձնապահ վեց զինուոր, անձնապահ ութ հեծելազօրք եւ աւստրիական անձնապահ ութ զինուոր: Դագաղին կը հետեւէին կայսրուհիին հետեւորդները ամէնքն ալ սուգի հագուստներով: Քափուչիններու եկեղեցին մէջ, որուն ներքին մասը ամբողջ սեւերով ծածկուած էր, յուղարկաւորութենէն առաջ հաւաքուած էին պալատական պաշտօնատարները, նախարարները եւ քաղաքային ու զինուորական բարձրաստիճան պաշտօնատարները: Յուղարկաւորութեան թափորը եկեղեցին մօտենալուն, օտար վեհապետները ու իշխանները անմիջապէս եկեղեցի փութալով կեցան իրենց համար որոշուած տեղերը: Եկեղեցին առջեւ հրապարակը կեցած էին զօրավարներ, ապարկոյտը, եւ այլն: Թափորը երբ Միշէլ հրապարակը ժամանեց, բոլոր ներկաները գլուխնին բացին. այս միջոցին հանրութիւնը թախծալից տպաւորութեան մը տակ կը գտնուէր. ամէն կողմէ հեծկլտանքներ կը լսուէին:

Թափորին առջեւէն կ'երթար հեծելազօրքերու գումարտակ մը. անոնց ետեւէն պալատական հեծեալ մը. ետքը երկու ձիով կառքի մը մէջ պալատական մը եւ ապա չորս ձիով կառքի մը մէջ ուրիշ պալատականներ: Ցետոյ նորէն հեծելազօրքերու գումարտակ մը. հեծեալ պալատական մը. ետքը վեց ձիով պալատական կառքեր, որոնց մէջ կային կայսրուհիին երկու սենեկապետները, արարողապետը՝ Հարախ կոմսուհին, եւ պատուակալ տիկինները: Ասոնց ետեւէն հեծեալ ու հետեւակ անձնապահ զօրքերու երկու գումարտակ, որոնց խումբանշիրին կը հրամայէր սպայ մը: Քիչ ետքը երեւցաւ մեռելակառքը ութ ձիով, որոնք սեւերով ծածկուած էին: Կառքին երկու կողմը կային աղեղնաւորներ՝ ջահերով: Մեռելակառքին կը հետեւէին հեծեալ ու հետեւակ երկու գումարտակ եւ հունգարական հեծելազօրքեր:

Դագաղը ծաղկեփունջերու եւ պսակներու մէջ թաղուած էր: Օգոստինեաններու եկեղեցիին մէջ հաւաքուած էին հիւանդանոցներու, կրօնական միաբանութիւններու եւ կառավարական բոլոր պաշտօնատուններու ներկայացուցիչներ, որոնք յուղարկաւորութիւնը նոյն եկեղեցիին առջեւ հասնելուն, թափորին գլուխը անցան: Յուղարկաւորութիւնը պաշտօնական հրապարակներէ անցնելով կեցաւ Քափուչիններու եկեղեցիին առջեւ: Դագաղը, եկեղեցականներու հսկողութեան տակ, կառքէն հանուելով տարուեցաւ եկեղեցին մէջ դրուած փառաւոր մահճակալին վրայ որ սեւերով ծածկուած էր եւ հարիւրաւոր մոմերով շրջապատուած: Մեռելական կարգը կատարուեցաւ. այդ միջոցին ամէնուն դէմքին վրայ ակներեւ վիշտ ու թախիծ կ'երեւային: Հոգեհանգստեան պաշտօնէն յետոյ, պալատականներ դագաղը տարին եկեղեցիին գետնադամբարանը: Դագաղին հետեւեցան Քափուչիններու եպիսկոպոսը, բոլոր քահանաները: Ցետոյ Ֆրանց Ցովսէփ կայսրը, երկու սենեկապետ եւ կայսրուհիին սենեկապետները: Գետնադամբարանին մէջ թաղման արարողութիւն կատարուեցաւ: Ետքը արարողապետը դագաղին բանալին յանձնեց գամբռապանի պահապանին. նորէն հանգստեան աղօթք կարդացուեցաւ: Ապա կայսրը, օտար վեհապետները, իշխանները եւ բոլոր ներկաները մեկնեցան եկեղեցիէն:

—Յուղարկաւորութեան առթիւ Վիեննայի կառավարական բոլոր պաշտօնատուները, հանրային ու մասնաւոր հաստատութիւնները, վաճառատուները, եւ այլն փակուած էին սուգի համար: Զանազան ախտաւորութիւններ ալ կէս օրին գոցուեցան: Օդը շատ գեղեցիկ էր եւ նպաստաւոր սուգի ամէն տեսակ արտայայտութեան: Վախճանեալ Ալպերթ արքայազնին պալատին առջեւ բարձրաստիճան դամբանակոյտ մը շինուած: Թէեւ բազմութիւնը տարօրինակ էր, սակայն կատարեալ բարեկարգութիւն կը տիրէր: Յուղարկաւորութենէն ետքը բազմութիւնը հետզհետէ ցրուեցաւ: Զինուորները զօրանոցները վերադարձան: Քաղաքին մէջ յուզումի դէպք հանդիպած չէ: Համակրական մեծամեծ ցոյցեր եղան:

—Կէս օրէն ետքը Ֆրանց Ցովսէփ կայսրը իր ներկայութեան ընդունեց Ռումանիոյ ու Սերպիոյ թագաւորները, Պուլկարիոյ իշխանը, Չառնագորայի խնամակալ իշխանը, Իտալիոյ գահաժառանգը, Ալպերթ մեծ դուքսը, Վիւրդեմպերկի դուքսը եւ Սաքս-Քոպուրկ-Կոթայի Լէօբոլտ դուքսը:

—Վիեննայի զօրաբաժնական գնդապետը իր կառավարութեան կողմէ յուղարկաւորութեան ներկայ գտնուեցաւ եւ դաշնակցային Խորհրդին ցաւակցական մէկ գիրը մատոյց կայսեր:

—Գերմանիոյ կայսրը շաբաթ կէս օրին Վիեննա հասաւ եւ կայարանին մէջ ընդունեցաւ Ֆրանց Ցովսէփ կայսեր կողմէ: Ներկայ էին Գերմանիոյ նախարարապետը ու արտաքին գործոց նախարարը: Երկու կայսրերը երեք անգամ սիրալիր կերպով զիրար ագջագուրեցին: Վիլհէլմ Բ. Հոֆպուրկի պալատը գնաց եւ իր ու Աւգուստա Վիքթորիա կայսրուհիին կողմէ երկու պսակ դրաւ դագաղին վրայ:

—Սաքս-Քոպուրկ-Կոթայի Լէօբոլտ դուքսը, Ռումանիոյ թագաւորը եւ Ալպերթ մեծ դուքսը կայարան ժամանելնուն ընդունեցան Ֆրանց Ֆէրտինանտ արքայազնին եւ պալատական պաշտօնատարներու կողմէ:

Վիեններ Թակպլաթ ստոյգ աղբիւրէ առնուած առ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ Եղիզաբէթ կայսրուհիին հարստութեան վրայ.

Եղիզաբէթ կայսրուհին ունէր «Աքիլէոն» ամարանոցը եւ Լէնցի պալատը զոր կայսրը նուիրած էր իրեն: Առաջինը կ'արժէ մէկուկէս միլիոն ֆիօրին: Կահաւորումը, հելլենական հնութիւնները եւ ֆրանսական գեղարուեստի ստացուածները կ'արժեն 500,000 ֆիօրին: Լէնցի պալատը որուն մեծ դրամատանը կայսրուհիին չի վերաբերիր, կ'արժէ 700,000 ֆիօրին: Կայսրուհին ունի շատ մը ադամանդներ (ալմաստ) որոնց արժէքը հիմա կորսուած է, բայց մարգարիտները վրայ դրած են: Կայսրուհին ուրիշ հարստութիւն չունի:

—Ֆրանց Ցովսէփ կայսրը Իշըլ պիտի երթայ սուգի առաջին երկու ամիսները անցընելու, կատարեալ մեկուսացման մէջ: Այս Խորհուրդը առած են իր աղջիկները Մարիա Վալէրիա իշխանուհին եւ Պավիէրայի Կիզէլ իշխանուհին, որոնք հիւանդութենէ մը կը վախնան:

—Սոֆիայէն սեպտ. 16 թուով կը գրեն թէ հինգշաբթի աւուրները է պաշտօնական սուգը: Հիւպատոսարանները երեք օր դրօշները կէս պարզած կ'ըլլան: Կաթոլիկ եկեղեցիին մէջ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի: Հոն ալ կայսրուհիին մահը խորին վիշտ պատճառած է:

—Կորֆու քաղաքին կողմէն ալ ցաւակցական հեռագիր մը ուղղուեցաւ Ֆրանց Ցովսէփ կայսեր: Կայսրուհին շատ կը սիրէր այդ կղզին:

—Լոզանի մէջ երկուշաբթի ու երեքշաբթի իրիկուն հանդարտ անցաւ: Երկու հոգի ձերբակալեցին որոնք թշնամաբար կը վարուէին Իտալացիներուն դէմ: Գահակ զինուորներ կը պտտին շէնք կառուցուած տեղերը: Իտալացի գործաւորներու մէկ մասը դադրած աշխատիլ:

—Թրիէսթի մէջ հինգ հոգի հանրային բարեկարգութիւնը խանգարած ըլլալով ձերբակալուեցան:

—Աւստրիոյ մէջ, կ'ըսէ Թէյմս, այնպէս համոզուած են թէ ամէն անգամ որ Հապսպուրկի գերդաստանին անդամներէն մէկուն աղէտ մը պատահի, աւանդավէպին «սպիտակ կինը» կ'երեւայ Շէօնպրուննի դղեակին սրահներուն մէջ: 1867ին երեւցաւ Մեքսիկայի Մաքսիմիլիէն կայսեր մահէն առաջ: Մաքսիմիլիէն ազգականն էր Եղիզաբէթ կայսրուհիին: 1889ին երեւցաւ Ռոտոլֆ իշխանի մահէն առաջ: Յովհան Օրթհարշի դուքսը հարաւային Ամերիկայի ծովերուն մէջ խեղդուելէն առաջ ալ անոր ներկայութիւնը նշմարուեցաւ Շէօնպրուննի դղեակին մէջ: Արքիդքսուհի մըն ալ բոցերու մէջ սպրդած էր, ձեռքը բռնուած սփրաւը դրօշը պահել ուզած ըլլալով. այս ցաւալի արկածէն առաջ ալ «սպիտակ կինը» ցոյց տուած էր իր դժնդակ դէմքը: Անցեալ տարի դղեակին մէջ նորէն տեսնուած էր այդ չարաշուք կինը: Հիմա Վիեննայի մէջ ամէն մարդ կը յիշէ այդ երեւոյթը:

ՕՑՐԱԳՈՐԾ Լուչէնի, ինչպէս հեռագիրը ծանուց, պիտի դատուի հոկտեմբերի վերջերը: Այդ միջոցին դատաւորները օտար երկիրներէն տեղեկութիւն պիտի առնեն Լուչէնիի վրայ, որովհետեւ անոր բամբասելէն զատ բան մը չեն գիտեր անցեալին վրայ: Ժընէվի մէջ երդուեալները երեք ամիսը մէկ անգամ կը գումարուին: Յառաջիկայ նիստը տասը օրէն տեղի պիտի ունենայ, բայց շատ կանուխ կը համարուի, որովհետեւ մինչեւ այն ատեն հարկ եղած տեղեկութիւնները դեռ հաւաքուած պիտի չըլլան, որով երդուեալները հոկտ.ին արտասովոր գումարում մը պիտի ունենան Լուչէնին դատելու:

ՉԱՐԸ իր նախարարներու Խորհուրդին ծանոյց թէ յառաջիկայ գարնան Սիպերիա պիտի ուղեւորի, խնդրելու համար թէ հոն աքսորուածները ինչ եղանակաւ կը կրեն իրենց պատիժը: Չարը մտադիր է թեթեւցնելու այդ բանտարկեալներուն համար գործադրուած պատժական տրամադրութիւնները:

ԶԷՆԸՆԿԵՑՈՒԹԻՒՆ. — Նոպէլ անուն ճարտարապետ մը մեռած միջոցին տասը միլիոն Ֆր. կտակած էր Գերմանիոյ խաղաղութեան ընկերութեան, իբրեւ վարձատրութիւն տրուելու անոր որ օգտակար բան մը ըրած ըլլայ ընդհանուր խաղաղութեան: Այժմ կ'ըսուի թէ դաշնակցութիւնը որոշեր է այդ տասը միլիոնը Չարին տրամադրութեան տակ դնել, իբրեւ երախտագիտական արտայայտութիւն մը զէնընկեցութեան համար ունեցած նախաձեռնութեան:

—Օտեսայի ժողովուրդը ուղերձ մը պիտի մատուցանէ Չարին, մաղթելով որ ընդհ. զէնընկեցութեան համար ըրած կոչումը արձագանգ գտնէ միւս վեհապետներու սրտին մէջ և շուտով գործադրուի: Օտեսացիները պիտի ծանուցանեն նաեւ կայսեր թէ Ռուսիա եթէ պարտաւորուի իր ամբողջութիւնը և գիրքը պաշտպանելու սուրով, Օտեսա քաղաքը առաջինը պիտի ըլլայ ամէն բան զոհելու հայրենիքին պաշտպանութեանը համար: Օտեսացիները երեք վարժարան պիտի հաստատեն իբրեւ յիշատակ մը Չարին բարձր նախաձեռնութեան:

—Անգլիոյ Ներկ. Ժողովին անդամներէն մէկ քանին շնորհակալութեան ուղերձ մը ղրկեցին Չարին, զէնընկեցութեան առաջարկին համար: Ուղերձը մատուցուեցաւ Լոնտոնի ռուս դեսպանին միջոցաւ:

ՍՈՒՏԱՆ. — Քիչնըր փաշա եգիպտական զօրքերով Խարթումէն Ֆաշօտա գնաց տեղին վրայ քննելու խնդիրը. այսինքն թէ հոն գտնուող սպիտակամորթները Ֆրանսացի՞ են թէ ուրիշ ազգէ: Այս խնդիրը բաւական վիճաբանութիւն յարուցած է ֆրանսական եւ անգլիական լրագիրներուն մէջ: Ֆրանսական թերթերը կ'ըսեն թէ վերին Նեղոսի խնդիրը առանց Ֆրանսայի կարելի չէ կարգադրել:

ՍՊԱՆԻԱ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱ. — Սպանիոյ Ծերակոյտին այն նիստին մէջ, ուր Ալմէնասի կոմսը իր երկրորդ ճառը խօսեցաւ զօրավարներու դէմ, նոր մանրամասնութիւններ կը գտնենք շաբաթ իրիկուան սուրհանդակով առնուած եւրոպական լրագիրներուն մէջ: Զօրավար Վէյլէր, ինչպէս ծանուցինք, պարտաւորեց Ալմէնասի կոմսը որ իր ակնարկած զօրավարներուն անունները տայ: Կոմսը պատասխանեց. «Քանի որ կ'ուզէք ըսեմ. իմ ակնարկած զօրավարներս են Վէյլէր, Պլանքօ, Պրիմօ տի Րիվէրա, և ծովակալ Սէրվէրա:» Ատենապետը կարգ մը զօրավարներու ալ անունը տուաւ որոնք կարգապահութեան դէմ վարուած են: Պրիմօ Րիվէրա զօրավարը ընդմիջեց պոռալով. «Ցիմարութիւններ կ'ըսէք:» Կոմսը պատասխանեց թէ քանի որ այսպէս կ'որակեն զինքը, պիտի շարունակէ իր խօսքը:

Այս միջոցին անլուր ժխոր մը կը տիրէր. երբ հանդարտեցաւ հանրապետական Պ. Կոնզալէս յայտարարեց. «Զօրավարներու ընթացքը տեսնելով, կարելի է հասկնալ թէ Սպանիոյ ինչ աղէտք պատահեցաւ: Մեր բանակին պարտութիւնը, նախ ապստամբներէն եւ ետքը Ամերիկացիներէն, ուրանալիք բան մը չէ: Ի՞նչ ըրին Քուպա ղրկուած 200,000 հոգին:» Պ. Կոնզալէս կրուանք տուաւ Ալմէնասի կոմսին: Միակ պատասխանատուն ճանչցաւ Պ. Սակաստան ու Քանովասը: Ատենապետը յարեց. «Քանովաս ամէնակարող էր եւ ամէն միջոց իր ձեռքին մէջ ունէր, բայց իր մահէն ետքը ինչպէս գտանք երկիրը:»

Պ. Սակաստա պատասխանեց. «Ո՛չ ես եւ ոչ Պ. Քանովաս կրցանք բաւական ատեն իշխանութեան գլուխը մնալ, որպէս զի ծերութիւնը փոխելու, որ այս աղէտին գլխաւոր պատճառն է: Մենք անարիւն ժողովուրդ մըն ենք: Մեր վրայ յարձակեցան եւ մենք իբրեւ պատուաւոր մարդ ինքզինքնիս պաշտպանեցինք: Կրնամ ազդեցութիւնս կորսնցնել, բայց այդ ազդեցութիւնը կը գործածեմ հաւատալով որ հետեւած ճամբաս ամէնէն լաւագոյնն է:»

—Ալմէնասի կոմսը կը յայտարարէ թէ հեռագիրներ ստացած է որոնք կը յանձնարարեն իրեն շարունակել իր պայքարը մէկ քանի զօրավարներու դէմ որոնք, կ'ըսեն հեռագիրները, գլխաւոր պատճառներն են Սպանիոյ աղէտներուն:

—Զինուորական շրջանակներու մէջ մեծ գրգռութիւն կը տիրէ: Զօրավար Վէյլէր զինուորական ակադեմիութեան խօսքեր ըրաւ: Զօրավարը շատ մը կուսակիցներ ունի Քուպայէն դարձող սպաներուն մէջ:

—Ֆրանսական Շէրպուրկ շոգենաւը, 897 սպանիական զինուորներով եւ 15 սպայով, Վիկօ հասաւ: Զինուորական կառավարիչը շոգենաւ երթալով զօրքերուն հաղորդեց խնամակալ թագուհիին հեռագիրը որով բարի գալուստ կը մաղթէր: Զօրքերը եօթը օրուան քարանթինայի ենթարկուեցան:

—Ծովակալ Տիւէյ Փիլիպպեաններէն հեռագրեց Ուաշինկթըն թէ կացութիւնը սպառնալի կը դառնայ: Վերջին անգամ ուղած յաւելուածական զրահաւորին ու յածանաւերուն կը սպասէ:

—Ակուինալտօ կ'ըսէ թէ իրեն հետ 37,000 զօրք ունի հրացանով զինուած եւ թէ 100,000 մարդ ալ կրնայ գտնել: Առժամեայ կառավարութիւնը օգոստոս 2էն ի վեր հաստատուած է քանի մը գաւառներու մէջ: Ակուինալտօ չ'ուզեր ուղղակի պատասխանել այն հարցումին թէ բացարձակ անկախութիւն կ'ուզէ: Իր պատասխանէն կ'երեւի թէ կատարեալ ազատութիւն կ'ուզէ: Ամերիկացիներու գործը տարտամ կը նկատէ: Կը սպասէ որ Ամերիկացիները հեռանան, ինչպէս Ֆրանսացիները Ամերիկայէն հեռացան անկախութեան պատերազմէն ետքը: Կ'ըսէ թէ Մանիլայի անձնատուութենէն ի վեր Ամերիկացիներուն հետ խորհրդակցած չէ, բայց համոզուած է որ Ամերիկացիներուն եւ ապստամբներուն միջեւ կռիւ տեղի պիտի չունենայ:

—Ուաշինկթընի կառավարութիւնը նկատողութեան առնելով այն լուրերը թէ Ամերիկացիներուն եւ Փիլիպպեանց ապստամբներուն միջեւ յարաբերութիւնները ձգտուած են, թէեւ Տիւէյ ոեւէ անկարգութեան վրայ չէ խօսած իր հեռագրին մէջ, լիազօր իշխանութիւն տուաւ զօրավար Օթիսի որ ապստամբները պարտաւորէ յարգելու զինադադարը:

—Սան Ֆրանչիսկոյի վաճառատուն մը պաշտօնեցաւ ածուխի կայան մը շինելու Բանկօ-Բանկոյի մէջ (Սամօս):

—Ամերիկեան նաւ մը տասը օր առաջ Քանթօնէն ճամբայ ելաւ Սինկապուր երթալու, բայց կ'ըսուի թէ Սինկապուր չէ գացած, այլ Պաթանկաս նահանգը (Փիլիպպեաններ) 5000 հրացան ցամաք հանած է ապստամբներուն համար:

—Սանթիակոյէն կը հեռագրեն թէ Մաքսիմօ Կոմէզ բողոքեր է Նիւ Եորքի մէջ Քուպացիներու ներկայացուցիչներուն՝ գործերու հսկողութիւնը Ամերիկացիներուն յանձնուած ըլլալուն համար: Կոմէզի այս բողոքը անլսելի մնալով հրաժարեր է Քուպայի բանակին հրամանատարութենէն եւ իր հրաժարականը ընդունուեր է:

—Մ. Նահանգաց ծովային նախարարութիւնը երեք նոր մարտանաւ յանձնարարեց զօրաւոր նոր մեքենաներով եւ 18 հանգոյց արագութիւնով:

—Մատրիտի լրագիրները կառավարութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրեն Քարլականներու շարժումներուն վրայ: Լուր կայ թէ Քարլականները վերջերս Ֆրանսական քաղաքի մը մէջ կարեւոր գումարում մը ունեցեր են:

—Բոլոն շոգենաւը, Քուպայէն դարձող զինուորներով Սանթանտէր ժամանեց: Տասնըհօթը զինուոր ճամբան մեռեր են:

ՀՌՈՄԷՆ կը գրեն թէ Իտալիոյ կառավարութիւնը հաւանելով հանդերձ ընդհանուր զէնընկեցութեան համար Չարին առաջարկութեան, ետ չի կենար իր նաւային սպառազինութեանց ծրագիրներէն: Ծովային նախարարը կ'ուզէ 300-350 միլիոն ֆր.ի փոխ մը ձեռք բերել նաւատորմը ամբողջացնելու, որ կ'ըսեն թէ հին մարտանաւերէ կը բաղկանայ: Սպասողական ծրագրին համաձայն, նաւատորմը, պատերազմի ատեն պաշտպան դեր մը կատարելու համար, պէտք է հիմակուան թիւէն Ա. կարգի հինգ զրահաւոր, ութ յածանաւ եւ տասնըհինգ յածանաւակ աւելի ունենայ:

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ. — Զօրավար Նիկոլ անցեալ երկուշաբթի սեղան մը տուաւ Ֆրանսայի ռազմափորձերուն ներկայ գտնուող օտար սպաներուն, որոնց կենացը համար բաժակ պարպեց: Զօրավարը մասնաւորապէս շնորհակալութիւն յայտնեց ռուս զօրավարին իբրեւ ներկայացուցիչ Ֆրանսայի սիրելի մեծ ազգին եւ բանակ. «Ինչ որ Ռուսիայէն կու գայ մեր սրտին կը խօսի:»

ԿՈՒԱԹԵՄԱԼԱՅԻ (Կեդրոնական Ամերիկա) նախագահին ընտրութեան միջոցին մեծ կռիւներ տեղի ունենալով բաւական մարդ մեռեր եւ քուէարկութեան սրահը այրեր է:

ՎԻԼՀԷԼՄ Բ. ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ. — Աթէնքի լրագիրները կ'ըսեն թէ Գէորգիոս թագաւորը պիտի փութացնէ իր Աթէնք վերադարձը, որովհետեւ Գերմանիոյ կայսրը պիտի այցելէ Ցունաստանի մայրաքաղաքը: Պալատին մէջ մասնաւոր յարկեր կը պատրաստուին:

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ ԵՒ ՍԵՒ ԼԵՌ. — Սոֆիայէն կը գրեն թէ պատրաստութիւններ կը տեսնուին, Սեւ Լերան իշխանին ընդունելութեանը համար: Նիքոլա իշխանին ժամանման թուականը դեռ որոշուած չէ:

ՉԻՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ. — Տէյլի Մէյլ հեռագիր մը կը հրատարակէ թէ Կեդրոնական Չինաստանի մէջ ծանր ապստամբութիւն մը մօտալուտ է: Շարժումը որ հիմա Հու-Նանի եւ Քուանկ-Սիի մէջ է, ուրիշ տեղեր ալ պիտի տարածուի:

ԹՐԱՆՍՎԱԱԼ. — Բըրթօրիայէն կը հեռագրեն թէ Զուլթրանսպէրկի բնիկներուն մէջ ապստամբութիւն ծագեր է: Մաքաթոները այրեր են բողոքական միսիոնար մը՝ իր ընտանիքով: Կառավարութիւնը զինուոր պիտի ղրկէ Մաքաթոներու դէմ:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ պաշտօնաթերթը զեկոյց մը կը հրատարակէ թէ Գերմանիոյ պետական երկաթուղիները պատրաստ են կէս գինով տանելու ու բերելու Բարիզի 1900ի տիեզերահանդէսին յատկացուած առարկաները:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԿԱՅՍԵՐ ՆՈՐ ՃԱՌԸ. — Վիլհէլմ Բ. ռազմափորձերու ներկայ գտնուելու համար սեպտ. 15ին Բրունսվիկ մէկ քաղաքը գնաց, ուր քաղաքապետին ճառին պատասխանելով, ըսաւ. — «Ծայրայեղ կուսակցութիւններու դէմ լուրջ միջոցներ ձեռք առնելու ժամանակը եկաւ: Կը յուսամ թէ Գերմանիոյ բոլոր չափաւոր ժողովուրդը այս մասին ինծի օգնէ:»

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆ. — Թայմսի Բեդերսպուրկի թղթակիցը կը գրէ. — «Մէկ քանի գերման լրագիրներ կ'ըսեն թէ Պէրլինի եւ Բեդերսպուրկի միջեւ ելմտական գործերու համար կատարուած բանակցութիւններուն առթիւ անհամաձայնութիւն ծագեր է: Ռուսիոյ ելմտական նախարարը ոչ-պաշտօնական ուղեւորութիւն մը պիտի կատարէ Պէրլին եւ Գերմանիոյ ուրիշ մէկ քանի քաղաքներու մէջ: Կ'ըսուի թէ նոր փոխառութիւն մը կնքելու համար է: Ռուսիոյ ելմտական գործերուն տեղեակ եղողները կ'ըսեն թէ Ռուսիա հիմա պէտք չունի Պէրլինէն, Բարիզէն կամ Լոնտոնէն փոխառութիւն ընելու: Ամէնէն վերջին փոխառութիւնը հազար դժուարութիւններու հանդիպած էր:»

ԼԻ-ՀՈՒՆԿ-ՉԱՆԿԻ պաշտօնանկութիւնը Ռուսիոյ համար մեծ ձախողում մը կը նկատուի, որովհետեւ մէկ քանի ամիսէ ի վեր հաւատարմութեամբ կը ծառայէր Ռուսիոյ: Բէքինի անգլիական դեսպանը Չինու արտաքին գործոց պաշտօնատունը երբ որ երթար, Լի-Հունկ-Չանկ անմիջապէս ռուս դեսպանին մանրամասնօրէն իմաց կու տայ եղեր Անգլիոյ եւ Չինու միջեւ եղած քաղաքական գործերը: Անգլիոյ դեսպանը վերջին անգամ արտաքին գործոց պաշտօնատունը այցելելուն Խորհուրդին առջեւ խստիւ յանդիմաներ է Լի-Հունկ-Չանկը՝ այս արարքին համար: Հաւանական կը նկատուի թէ Անգլիոյ դեսպանին այս ընթացքին պատճառաւ պաշտօնանկ եղած ըլլայ Լի-Հունկ Չանկ: Միւս կողմէ կ'ըսուի թէ Ռուսիա ազդու միջոցներու պիտի դիմէ զայն նորէն պաշտօնի կոչել տալու համար:

ՏԱՐՕՐԻՆԱԿ ԱՒԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թիֆլիզի լրագիրները կը պատմեն աւազակութիւն մը որ Աճիքէնդ քաղաքին մօտ վեց հոգիի կողմէ գործուեցաւ տարօրինակ յանդգնութեամբ եւ յաջողութեամբ: Ասոնք հարիւրէ աւելի ուղեւորներ կողոպտեցին: Դէպքը պատահեցաւ Կարլուք լերան մօտ, նեղ կիրճի մը մէջ, որ շատ յարմար է այս կարգի շահատակութիւններու: Այդ տեղը օգոստ. 12/24ին իրիկունը կային տասնըհինգի չափ մարդ եւ կառք, հանրակառք եւ այլն. ասոնց շուրջը կը պտտէին վրացիի հագուստով վեց հոգի որոնք հանդարտութեամբ եւ առանց աճապարելու, իբր թէ մաքսային պաշտօնեաներ ըլլային, կը կեցնէին ուղեւորները եւ բոլոր ունեցածնին կը կողոպտէին. ետքը կողոպտուածներուն թող չէին տար որ մեկնին, որպէս զի հեռանալով իմաց չտան. աւազակներ կը սպասէին ուրիշ ուղեւորներու գալու կարգաւ կը կողոպտէին: Կիներու նկատմամբ օրինակելի կնահաճոյութիւն մը ցոյց տուին. վրանին չխուզարկեցին ու չկողոպտեցին, մինչեւ իսկ ներողութիւն խնդրեցին զիրենք անհանգիստ ըրած ըլլալնուն համար: Աւազակներու պետը կը հսկէր որ իր մարդիկը կիներուն անարգանք մը չընեն, տղաքները չվախցնեն եւ աղմուկ չյարուցանեն: Աւազակապետը նոյն իսկ բարեյօժարութիւն ունեցաւ կողոպտուած կարգ մը առարկաներ իրենց տէրերուն վերադարձնելու: Այրերուն հետ ալ կոշտութեամբ չվարուեցան. միայն ընդդիմացողներուն ատրճանակով սպառնացան: Ամբողջ կողոպուտը կազմեց մէկ քանի հազար րուբլի եւ արժէքաւոր նիւթեր:

Կիներէ մէկն աղաչեց պետին որ զինքը ազատ թողու, բայց սա ժամացոյցը նայելով խնդրեց որ քառորդ ժամ մը եւս սպասէ եւ ժամանակ տայ իրեն կողոպտելու ուղեւորներու երկու խումբ ալ որոնք կիրճին կը մօտենային: Այս գործողութիւնը երբ աւարտեցաւ, աւազակապետը ըսաւ ուղեւորներուն. «Հիմա՛ ալ կրնաք մեկնիլ. բայց մենք ձենէ առաջ պիտի հեռանանք.» Ասոր վրայ ինք եւ ընկերները ձիերնին հեծնելով հեռացան: Ուղեւորները Աճիքէնդ հասնելով դէպքը պատմեցին տեղական իշխանութիւններուն, որոնք անմիջապէս Խազախներու խումբ մը ղրկեցին աւազակները գտնելու: Քիչ մը վերջը ասոնց երկուքը սպաննուեցան եւ վրանին գտնուեցաւ կողոպտուած դրամներու մէկ մասը: Խազախներէ մէկը ոտքէն վիրաւորուեցաւ: Կ'ըսուի թէ սպաննուածներու մէկը աւազակապետն էր:

Այս դէպքին շահեկան կողմը ուղեւորներու տարապայման երկչոտութիւնն է. ասոնց մէջ բազմաթիւ հուժկու մարդեր կային րէվօլվէրով ու դաշոյնով զինուած, այն կարգի մարդերէն որոնք Կովկասի մէջ ոչինչ բանի մը համար մարդասպանութենէ չեն քաշուիր: Ասոնցմէ մէկը, Խազախ մը, փոքր մը դիմադրեց, բայց զինքը պառկեցնելով ծեծեցին: Ուրիշ մը, Էլիզապէթբոլի ոստիկանապետին օգնականը, րէվօլվէրը քաշեց, սակայն ուղեւորները թող չտուին, ըսելով որ աւազակները կարելի է վրէժ լուծեն կիներէն ու տղաքներէն: Ուղեւորներէ մէկը նոյն իսկ ձեռքերովը գոցեց հրազէնը, որպէս զի աւազակները չտեսնան. սակայն այդչափ մարդ կրնային վեց հոգիէ բաղկացած աւազակներու խումբ մը վախցնելով փախցնել:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՔՈԼԷՃ ԱՂՋԿԱՆՑ
ԽԻՍԿԻՒՏԱՐ

Վարժարանս պիտի վերաբացուի սեպտ. 15ին եւ գիշերօթիկ աշակերտները պիտի վերադառնան Սեպտ. 14ի երեկոյին: Անսովոր դիւրութիւններ պիտի ընծայուին արդի լեզուներու եւ վարժարանական ամէն ուսումներու աւանդման համար: Եւրոպական կրթութիւն առած հիւանդապահ մը պիտի գտնուի վարժարանին մէջ: Աշակերտուհի տալու համար գրել առ տնօրէն Տր. Փէթըրզ, Պայպըլ Հաուզ, Սթամպօլ, կամ դիմել ուղղակի վարժարանը, սեպտ. 1էն ետքը:

112 10—12

Ներքին լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ.— Վճռաբեկ ատեանի պատժական ճիւղին նախագահ անուանուեցաւ Վերաքննիչ ատեանին Ա. Նախագահ Ճէլալ պէյ, որուն յաջորդեց Վճռաբեկ ատեանի անդամ Հիքմէթ պէյ։ Կինճ գաւառին (Պիթլիս) նախնական դատարանի պատժական ճիւղին նախագահ անուանուեցաւ Իրաւագիտական վարժարանի շրջանաւարտ Ֆազըլ էֆ.։ Նոյն դատարանին ընդհ. դատախազի օգնական անուանուեցաւ նոյն վարժարանի շրջանաւարտ Հալիմ էֆ.։

Մութէմմիզի ատեան տրուեցաւ Էտիրնէի նահանգին Մէքթուպճի Եաշար էֆ.ի։ Սանտըքլի Բ. ատեան՝ Տիմէթօքայի գայմագամ Րիֆաթ պէյի։ Սալիխլի ատեան՝ Էտրէմիտի ատեանապետ Եուսուֆ Ճեմալ պէյի և Չօրլուի գայմագամ Շաքիր պէյի։

—Կէօրիւճէ գաւառին (Մանասթըր) կառավարիչ անուանուեցաւ Ենի-Բազարի (Գոսովա) կառավարիչ Մէհմէտ Ալի փաշա, որուն յաջորդեց Կէօրիւճէի կառավարիչ Ֆէրիտ փաշա։

—Բ. կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ զինուորական վարժարանի անասնաբուժութեան դասարաններուն տեսուչ Տանիշ փաշայի։ Գ. կարգի Մէճիտիէ՝ դատական նախարարութեան արկղակալ Հիւսէյին էֆ.ի։ Դ. կարգի Մէճիտիէ՝ Եւդոկիայի երեւելիներէն Շիրինեան Դաւիթ էֆ.ի։

—Ա. կարգի Շէֆագաթ՝ Է. զօրաբանակին հրամանատար Ապտուլլահ փաշայի կնոջ։

—Իմթիազի ոսկի շքանշան՝ Թոփխանէի շինութիւններու յանձնաժողովին նախագահ Հասիպ փաշայի։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏԸ.—Աւստրիոյ կայսրուհիին համար Սանթա Մարիա եկեղեցիին մէջ կատարուած հոգեհանգիստը, զոր շաբաթ օրը համառօտակի ծանուցինք, շատ փառաւոր եղաւ։ Եկեղեցիին առջեւ առաւօտէն ի վեր հետաքրքիրներու մեծ բազմութիւն մը հաւաքուած էր։ Բազմաթիւ ոստիկաններ և թաղապետութեան բարապաններ կը հսկէին։ Եկեղեցիին մեծ դուռը աւստրեւհունգարական դրօշներով զարդարուած էր որոնց վրայ սեւ շղարշներ դրուած էին։ Դրան վրայ կայսրուհիին պատկերը զետեղուած էր ծաղիկներով զարդարուած։ Եկեղեցին իջնող սանդուխին երկու կողմը Թուրքաց և Հէլ սպահականներու նաւազները բարեւի կեցած էին։ Դեսպանատան քաւազները մուտքի տոմսերը կը քննէին։ Աւստրիոյ դեսպանատան քարտուղար Վէքալէքր ասպետը և ուրիշ պաշտօնեաներ հրաւիրեալները կ'ընդունէին։

Եկեղեցիին ներքին մասը տխրագեղեցիկ տեսարան մը կը պարզէր։ Խորանը, ջահերը և սիւները սեւ կերպասներով ու շղարշներով ծածկուած էին։ Մէջտեղը կար սեւ թաւիշէ մահարձան մը ջահերով շրջապատուած։ Չորս կողմը Աւստրիոյ և Հունգարիոյ զինանշանները դրուած էին, ինչպէս նաև հազուագիւտ տունկեր ու ծաղիկներ։ Ասոնց ամէնուն վրայ դրուած էր կայսերական թագը։ Նաւազներ սուինաւոր հրացանով բարեւի կեցած էին։ Պապական նուիրակ Տ. Պոնէթթիի յատկացուած ամպհովանին սեւ թաւիշէ էր՝ եզերքները արծաթէ։ Հրաւիրեալները կ'ընդունէր դեսպանատան խորհրդական Պարոն Մաչիօ, շրջապատուած դեսպանատան միւս պաշտօնեաներէն, ամէնքն ալ պաշտօնական համազգեստով։ Եկեղեցիին դասին մէջ կեցած էին զանազան ծէսերու և հասարակութիւններու պատկանող եկեղեցականները։

Կէս օրէն երկու ժամ առաջ հասան դեսպան Պարոն Ֆոն Քալիչէ՝ պաշտօնական համազգեստով և Պարոնուհին՝ սուգի զգեստներով։ Հետզհետէ եկան բոլոր դեսպանները իրենց ընտանիքներով, որոնք դասին աջ ու ձախ կողմերը նստեցան։ Վեհ. Սուլթանին կողմէ ներկայ էին արարողապետ Միւնիր փաշա, Քամբոնէվէնէր փաշա, Ալէքսանդր Կարաթէօտորի փաշա, Մավրոեէնի փաշա, Սէլիմ փաշա Մէլհամէ, Սագըզ Օվհաննէս էֆէնտի, Նարեան էֆէնտի, Նորատունկեան Գաբրիէլ էֆէնտի, Ալփէրեան Նշան էֆէնտի, Գույումճեան Պետրոս էֆէնտի, Զայեան Ելիաս էֆէնտի, Սինապեան էֆէնտի, Գարաթէօտորի էֆէնտի, Իքիատիս էֆէնտի, Մավրոեէնի պէյ, Եանքօ պէյ, Քուրասիս էֆէնտի, Նիքոլաքի էֆէնտի, Բավօվանէյ, Կրաջիանի էֆէնտի, Զէչէնէի փաշա, Մուզաֆֆէր փաշա և Լորոֆէթ պէյ։ Տատեան Յարութիւն փաշա և Ապրօ էֆէնտի տկար ըլլալով բացակայ էին։ Եւրոպական ճիշդ ժամ 10ին սկսաւ հոգեհանգիստը. Տ. Պոնէթթի պատարագեց շրջապատուած բազմաթիւ կղերականներէ։ Վեհ. Սուլթանին կողմէ ղրկուած պալատական երկու արուեստագէտներ Պ. Բալլ և Պ. Հիւարթ երգեցին ուրիշ երաժիշտներու հետ՝ երգեհոնի ընկերակցութեամբ։

Պաշտօնական անձնաւորութիւններէն զատ կային նաև օսմ. ծառայութեան մէջ գտնուող օտարազգի սպաներ ինչպէս նաև սեղանաւորական հաստատութիւններու ներկայացուցիչներ եւայլն։

Եկեղեցական արարողութիւնները աւարտելէն ետքը բոլոր ներկաները իրենց ցաւակցութիւնները յայտնեցին դեսպանին։ Ետոյ դեսպանը, դեսպանուհին, բոլոր պաշտօնեաները և աւստրեւհունգարական գաղթականութեան երեւելիները դեսպանատուն գացին, ուր այս վերջինները ցաւակցութիւն յայտնեցին Պ. Բէլարէլլի միջոցաւ որ սրտայոյզ ճառ մը խօսեցաւ խօսքերին։ Ուրիշներ ալ բանախօսեցին։ Պարոն Ֆոն Քալիչէ պատասխանելով բացատրեց Հաբսպուրկեան տան կրած կորուստին մեծութիւնը։ Շնորհակալ եղաւ գաղթականութեան. երախտագիտութիւն յայտնեց՝ Վեհ. Սուլթանին համակրութեան և ցաւակցութեան յայտարարութիւններուն համար։

Պարոն Ֆոն Քալիչէ յայտնեց, որ հեռագիր մը ուղղելով Ֆրանց Եօզէֆ կայսեր, իր և գաղթականութեան ցաւակցութիւնները մատոյց։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ դեսպան Պ. Քանպոն շաբաթ օրը Բ. Դուռը գնաց և տեսակցեցաւ արտաքին գործոց նախարարին հետ։

ՀՐԴԵՀՆԵՐԸ.—Կայս. Իրատէի մը համաձայն, քաղաքապետ Ռըտվան փաշայի նախագահութեամբ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ, Վոսփորի մէջ պատահած հրդեհներու տարածումը արգիլելու մասին խորհրդակցելու համար։ Յանձնաժողովը կը կազմեն Զէչէնէի փաշա և Քաղաքապետութենէն երկու պաշտօնեայ։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ քանի մը մարտանաւեր ի մօտոյ Իզմիրի նաւահանգիստը պիտի ժամանեն։

ՄԱԽՍՈՒՍԷԻ վարչութեան համար երկու շոգենաւեր պիտի գնուին, մէկը՝ Էօբէթ, իտալական և միւսը՝ Հալիճը, անգլիական։

ԼՕՏՈՆԷՆ կը հեռագրեն թէ ուսումնասիրութիւններ պիտի կատարուին, Անգլիոյ վաճառականութեան՝ օսմ. երկիրներուն մէջ զարգացումը ապահովելու համար։ Անգլիական կառավարութիւնը հրաման տուեր է որոնց որ անկ է թէ առեւտրական պաշտօնեաներու տեղեկագիրները նկատողութեան պիտի առնուին։

ԱԹԷՆՔԷՆ կը հեռագրեն թէ հելլէն կառավարութիւնը վաւերացուցեր է Թեսալիոյ և ուրիշ տեղերու օսմ. հիւպատոսներու պաշտօնը։

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ վարժարանի նոր տարեշրջանին դասերը այսօր սկսան։

ՀԱՑԻ ԳԻՆԸ.—Ցորենի և ալիւրի գինները աժանցած ըլլալով, Իգդամ ձեռնհաս իշխանութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ հացի գինը զեղչելու համար։

—Քաղաքապետութեան մէջ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ հացի պատրաստութեան եղանակին, այսինքն թէ ո՛ր տեսակ ալիւրներէ որչափ դրուիլը և հետեւաբար գինը որոշելու մասին խորհրդակցելու։

ԿԱՅՍ. ՇՆՈՐՀ.— Կայս. Իրատէի մը համաձայն, կայս. անձնական գանձէն հազար երկու հարիւր յիսուն ոսկի տրուեցաւ Ե. զօրաբանակին (Սուրիա) հրամանատար Հագգը փաշայի։

ՍԷԼԱՆԻԿԻ մաքսային գործառնութիւններուն համար տրուած տեղեկագիր մը նկատողութեան առնուեցաւ մաքսային վերատեսչութեան կողմէ և խորհրդակցութիւններ կը կատարուին։ Նոյն մաքսատան գործառնութիւնները քննելու համար պաշտօնեաներ որոշուեցան։

ՓԱՅՏ ԵՒ ԱԾՈՒԽ.—Մէկ քանի գաւառներու անտառները վարձակալութեան պիտի տրուին, փայտի և ածուխի մատակարարութիւնը դիւրացնելու համար։

ԱՆԳԼԻՈՅ ՆՈՐ ԴԵՍՊԱՆԸ.—Խարիճիէի արարողապետ Իպրահիմ պէյ այսօր Էտիրնէ կ'երթայ դիմաւորելու Անգլիոյ նոր դեսպանը, Սըր Նիքոլաս Օ'Քօնոր, որ չորեքշաբթի Կ. Պոլիս կը ժամանէ։

ԻԶՄԻՐԻ մաքսատան գործառնութիւնները քննելու համար ղրկուած յանձնաժողովը իր պաշտօնը աւարտած ըլլալով երէկ իրիկուն Կ. Պոլիս դարձաւ։

ՍՈԽՈՒՄ ԳԱԼԷԻ օսմ. փոխ-հիւպատոսարանը ջնջուեցաւ։

ՊՈՒԼԿԱՐՆԵՐՈՒ եկեղեցիին օծման ներկայ գտնուելու համար, Սոֆիայի Սինոդին նախագահը, չորս մետրապոլիտներ, քաղաքային պաշտօնատարներ և ուրիշներ երէկ Կ. Պոլիս հասան։

ՀԵԼԼԷՆ հիւպատոսարանը ծանոյց հելլէն վաճառականներուն թէ օսմ. կառավարութիւնը արգիլած է Շքօտրայէն արմտիքներու արտածումը։

ԻՏԱԼԻՈՅ սեպտ. 20ի ազգային տօնին առթիւ, Կ. Պոլսոյ իտալական գաղթականութիւնը թատերական ներկայացում մը կազմակերպած է վաղը իրիկուան համար։ Հասոյթը պիտի յատկանայ Պէօյիւքտէրէի հրկիզեալներուն։

ՍԱԳԸԶՑԻ Խուրշիտ անուն հելլէն մը, որ մէկ քանի ամիս առաջ Աթէնքի մէջ մեռաւ, 1050 ֆրանսական ոսկի կտակեր է իր ծննդավայրին յոյն եկեղեցիներուն ու վարժարաններուն։

ԱԼԹԸՆ ՄԻՐՄԷՐԻ հրդեհին սկզբնապատճառը այսպէս կը պատմուի. դայեակ Անասթօ որուն տունէն ելած ըլլալ կը կարծուի հրդեհը, ժամանակէ մը ի վեր հիւանդ էր։ Այդ օրը պառկած միջոցին, մէկ քանի տղաքներ տան վերի յարկը լուցկիով կը խաղան եղեր, ուրկէ առաջ եկեր է կրակը։ Այրած շէնքերու թիւն է վաթսուներկու տուն և երկու խանութ, Տասներեք տուն ալ մասամբ այրած կամ վար առնուած են։ Հրկիզեալներու շատերը աղքատ ընտանիքներ են։ Այրած և քանդուած տուներու 20ը հայու կը պատկանին, 35ը՝ յոյնի և 15՝ իսլամի։ Իւնիօն տը Բարի ապահովագրական ընկերութիւնը 100 ոսկի վնասեր է, Րոյըլ Էքսչէնչ՝ 400 և Ֆէնիքս՝ 150։

ԱՆԽԻՂՃ ՄՈՒԽԹԱՐԸ.—Պէօյիւքտէրէի Ցանեաց մուխթարը, կ'ըսէ Սէրվէթ, յոյն հրկիզեալներու ցանկը նպաստամատոյց յանձնաժողովին ներկայացնելէն, իր ազգականներուն ու մարդերուն անունները գրեր է, որոնք հրդեհէն վնասուած չեն։ Հրկիզեալներուն բաշխուելու համար իրեն յանձնուած հացը, վերմակները, իբրև բաշխուած ներկայացնելով իր տունը վար դրեր է։ Այս մասին բողոք մատուցուեր է քաղաքապետութեան։

[illegible] ատեանը մահուան դատապարտեց Մուսթաֆա անուն մարդ մը որ Կէյվէի մօտ Օսման անուն տղու մը պատիւը բռնաբարած և ետքը խեղդամահ ըրած էր։

ՇԱԲԱԹ ԵՒ ԵՐԷԿ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀՐԴԵՀՆԵՐԸ.—Շաբաթ գիշեր Բերայի Համալ Պաշը փողոցին մէջ ապահովագրուած քարուկիր տունէ մը հրդեհ ծագելով այրեցաւ։ Տունը Աւստրիացիի մը սեփականութիւնն էր և Ֆրանսացիի մը վարձած էր։ Տան մէջ ոչ ոք կար. հրդեհը վարի յարկէն սկսաւ և ամբողջ տունը միւնոյն ատեն բռնկեցաւ։ Այս պարագաները կասկած յարուցած են թէ կրակը դիտմամբ ձգուած է։ Ոստիկանութիւնը քննութիւն կը կատարէ։

—Երէկ գիշեր ժամ 7ին Պոլիս, Պաղճէ Գաբու, Մաքսատան դրանը մօտ բեռնակիրներու Լոնճային սենեակէն հրդեհ ծագելով, սենեակին գտնուած խանը և տակի երեք խանութները այրեցան։ Հրդեհի միջոցին մէկ քանի գողեր բռնուեցան։

ՈՃԻՐ ՄԸ.—Էյուպի կողմը Էմինէ անուն գաղթական կին մը շաբաթ իրիկուն իր տանը դրան ետին սպաննուած գտնուեցաւ։ Ոստիկանութիւնը իմանալով տան մէջ խուզարկութիւն կատարեց և տեսաւ թէ Էմինէի սնտուկը կոտրած և կարասիները տակնուվրայ եղած են։ Տան մէջ Հիւսնի անուն երիտասարդ մը կար որ այդ կնոջ քով մեծցած էր։ Էմինէ վերջերս տուն մը ծախելով քանի մը ոսկի ձեռք անցուցած էր զորս լաթի մէջ կապելով վիզէն կախած էր։ Հիւսնի, տանեցիներուն բացակայութենէն օգտուելով, շաբաթ իրիկուն տուն գնաց եւ դրամը գտնելու համար սնտուկը խառնեց. բայց բան մը չտեսաւ. նոյն միջոցին Էմինէ տուն դարձաւ և Հիւսնիի մինակ գտնուելէն կասկածելով, սնտուկին քով գնաց և տակնուվրայութիւնը տեսաւ։ Հիւսնիէն բացատրութիւն ուզեց, բայց չարագործը դաշոյնով զարկաւ սպաննեց Էմինէն և վիզը գտնուած ոսկիները յափշտակելով փախաւ։ Հիւսնի ձերբակալուեցաւ։

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

Վիեննայի թերթերէն, 16-17 սեպտ.

ԱՒՍՏՐԻՈՅ ԿԱՅՍՐՈՒՀԻԻՆ ՄԱՀԸ

Նախապէս ծանուցուած կերպով մասնաւոր կառախումբին Վիեննա հասնիլն ու Հօֆպուրկ փոխադրուիլը տեղի ունեցած է ընդհանուր սուգի և մեծ ոգեւորութեան մէջ։

Կայսերական հրամանով, շաբաթ առաւօտեան ժամը 9էն մինչև իրիկուան ժամը 6ը բոլոր խանութները ու վաճառատուները գոց մնացին։ Ֆրանց Ժոզէֆ կայսրը մասնաւոր շնորհակալութիւն յայտնել տուաւ մամուլին ու գրագէտներու «Քօնքորտիա» ակումբին։

Ողբալի կայսրուհիին յիշատակին և անոր անունով, պաշտօնեայ ու գործաւոր աղջիկներու համար հաստատութիւն մը հիմնել ձեռնարկուած է։

Հունգարիոյ նախարարը Պ. Ֆէյէրվարի, ուրիշ երկու անձերու հետ Պուտաբեշթէն Վիեննա գացած է, իրեն հետ տանելով մեծ ու գեղեցիկ պսակ մը որ յանուն Հունգարիոյ՝ կայսրուհիին դագաղին վրայ պիտի դրուի։ Պսակին վերտառութիւնն է «Իրեն սրբալի Թագուհիին»։

ՍԼԱՎՈՆԻԱՅԻ մէջ քաղաքական մաքառումները նորէն կը սկսին. Սլովէնսքի Նարոտ թերթը բուռն յօդուած մը կը հրատարակէ դատական նախարար Տքթ. Ֆոն Ռուպէրի դէմ, ամբաստանելով զայն իբր գերմանասէր։

ԾԱՅՐԱՅԵՂ գաղափարներ տածողներուն դէմ ամէն կողմ խստութիւններ ձեռք առնուած են։ Հռոմի մէջ ձերբակալութիւններու թիւը 350 անցած է։ Բարիզի մէջ ալ քանի մը ձերբակալութիւններ եղած են և փութով կը փնտռուի Մարթինէլլօ անունով մէկը որ Լուչէնիի մտերիմներէն ըլլալ կը կարծուի։

ԻՏԱԼԻՈՅ և Արժանթինի միջեւ անցեալ յունիսին վէճը կարգադրելու համար, իրաւարար կարգուեր են Շուէտի թագաւորը ու Զուիցերիոյ Հանրապետութեան Նախագահը։

ՍՈՒԱՔԻՄԷ հինգշաբթի թուով հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Քասալայի պահակագունդը և ուղտերու հեծելագունդ մը Բէրսըն գնդապետին առաջնորդութեամբ Կէտարէֆ հասած են։

ՉԻԼԻԻ և Արժանթինի սահմանագլխոյ վէճը կը սպառնայ Հարաւային-Ամերիկեան ընդհանուր վէճ մը դառնալ։ Դեռ այս երկու երկիրները իրենց վէճը չկարգադրած Արժանթին նոր վէճ մը յարուցած է Պոլիվիոյ հետ և Չիլի ալ միւս կողմէն Բէրուի հետ կռուոյ կը պատրաստուի Թաքնա և Արիքա նահանգներուն նկատմամբ 10 միլիոնի հաշիւ մը պահանջելով։ Քէօլնիշէ Զայթունկ կ'իմանայ թէ Չիլիի հանրապետութեան նախագահը զէնքի տակ կանչած է 80,000 հոգի, որուն 50,000ը քաղաքապահ զօրքեն։

ՔԻՉՆԷՐ փաշայ 100 հայլանտէրներով, 3 թնդանօթակիրով և 1200 եգիպտական զօրքով ուրբաթ Խարթումէն դէպի Ֆաշօտա մեկնած է։

ՖԱՇՕՏԱՅԻ մասին Տէյլի Թէլէկրաֆի թղթակիցը տեսակցութիւն մը ունեցեր է անգլիացի հարիւրապետի մը հետ որ Էմիրին պատկանող Թէվֆիքիէ շոգենաւով Ֆաշօտայէն Օմտուրման կը դառնար։ Հարիւրապետը յայտներ է թէ Ֆաշօտայի վրայ և ոչ մէկ դրօշակ կը ծածանի, սակայն շրջականերէն լուր առած է թէ ութ եւրոպացիներ և հարիւր Սենեկալցի հոն գացած են, որոնց համար կը կարծէ հարիւրապետը թէ ֆրանսացի են։

ՊԷՔԻՆԷՆ հեռագիր մը կ'իմացնէ թէ Չինաց արտաքին գործոց Խորհուրդը անգլիական ընկերութեան մը արտօնութիւն տուած է Քավլունկի թերակղզիէն մինչեւ Քանթօն երթակուղի մը շինելու։

Բարիզի թերթերէն. 16 սեպտ.

ՄԱՀ ԱՒՍՏՐԻՈՅ ԿԱՅՍՐՈՒՀԻԻՆ

Ցաւակցական հեռագիրներ.—Զարինն ու Զարուհին ցաւակցական հեռագիրը.

«Սոսկացինք իմանալով կայսրուհիին ողբալի մահը. քեզ կը յայտնենք մեր անկեղծ ցաւակցութիւնները այս դժնդակ փորձութեան մէջ։ Աստուած քեզ օգնէ և քեզի ոյժ տայ տանելու այս անդարմանելի կորուստին։»

—Գերմանիոյ կայսեր հեռագիրը.

«Ռազմափորձերէն վերադառնալուս իմացայ ահաւոր լուրը։ Մինչեւ հոգիիս խորը յուզուած եմ և տակաւին չեմ գտած ինքզինքս. հազիւ բառերը կը գտնեմ ըսելու քեզ թէ ո՛րչափ կը մասնակցիմ քու վիշտիդ և որքան սգաւոր սրտով մը քեզ հետ կը զգամ այդ դառնաղէտ կորուստը։ Ամէնայն Աստուծոյ ղրկած մէկ փորձութիւնն է զոր մենք, մարդերս, չենք կրնար հասկնալ, և որ իր ամբողջ ծանրութեամբ մեր վրայ կը ճնշէ։ Բայց մեր, խեղճ մարդերուս, միակ մխիթարութիւնն է մտածել թէ այդ փորձութիւնը Ամենաբարձրելոյն կամքովը եղած է։»

—Իտալիոյ Թագուհիին.

«Քեզ հարուածող անակնկալ ու ահաւոր դժբաղդութիւնը սոսկում և ապշութիւն պատճառեց մեզ։ Կ'ուզէի քովդ ըլլալ, իմ սէրովս ցոյց տալու թէ ո՛րքան կը մասնակցիմ քու վիշտիդ։ Բայց թէև հեռու, Մարկարիթա և ես, սրտանց կը մասնակցինք քու արտասուքներուդ և աղօթքներուդ, խնդրելով Աստուծմէ որ մխիթարութիւն պարգեւէ քեզ։»

—Պ. Ֆէլիքս Ֆօռին.

«Յանկարծ լեցուած այն ահաւոր պատահարին որուն զոհ գնաց Վեհ. կայսրուհին, կ'ապահովցնեմ Ձեր Վեհափառութեան այն ճշմարիտ վիշտը որ ինծի պատճառեց այս գոյժը. բոլոր սրտով կը մասնակցիմ այս թախիծին և կը խնդրեմ Ձեր Վեհափառութենէն հաւատալ իմ անկեղծ և խորին համակրանքիս։»

Սուգը Վիեննայի մէջ.— Արքունիքի թատրոնները և Բարկթէաթր գոց պիտի մնան մինչեւ սեպտ. 19 (այսօր)։ Միւս թատրոնները ուրբաթ և շաբաթ գոց մնացին։ Յոբելեանի արուեստահանդէսին մէջ մինչեւ յուղարկաւորութեան օրը նուագահանդէս տեղի չունեցաւ։ Արուեստահանդէսը ուրբաթ և շաբաթ բոլորովին գոց մնաց։ Արուեստահանդէսի այն մասին մէջ, ուր Վենետիկը պիտի ներկայացուի, իտալացի երգիչները այս տարի ներկայացում պիտի չտան։ Դեկտեմբերին մէջ յոբելեանին առթիւ որոշուած հանդէսները տեղի պիտի չունենան։ Դեկտ. 2ին Ս. Ստեփաննոս եկեղեցիին մէջ միայն գոհաբանական աղօթք պիտի կատարուի։

Իտալացիներու դէմ ցոյցեր.— Անցեալ չորեքշաբթի Թրիէսթէի մէջ 300 Սլովէն թշնամական ցոյցեր ըրին իտալացի գործաւորներուն դէմ։ Իտալական երկու գործատուն խուժելով ապակիները կոտրեցին և գործիքները ջախջախեցին։ Ոստիկան-զինուորները հասան և 11 հոգի ձերբակալեցին։ Ոստիկան-զինուորներուն օգնութիւն ղրկուեցաւ։

ԾԱՅՐԱՅԵՂՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ.—Վիեննայի մէջ տրամադիր կ'երեւան միջազգային համաժողով մը գումարել, որ եւրոպական կառավարութիւններուն միջեւ միութիւն պիտի գոյացնէ ծայրայեղներու դէմ միջոցներ ձեռք առնելու։ Քէօլնիշէ Ցայթունկ դժուար կը գտնէ միջազգային միջոցներ ձեռք առնելը։ Կ'առաջարկէ որ իւրաքանչիւր երկրի ոստիկանութիւն արտաքսէ օտար ծայրայեղները, որպէս զի իւրաքանչիւր կառավարութիւնը կարենայ զբաղիլ իր ծայրայեղներով։

—Իտալիոյ նախարարապետը ծանոյց որ երկրին ամէն կողմերը հսկեն ծայրայեղներու վրայ։ Հռոմի, Միլանի, Անքոնայի, Լիվօռնոյի և Նաբոլիի մէջ ձերբակալութիւններ եղան։

—Իտալիոյ լրագիրները կը բողոքեն Աւստրիոյ մէջ իտալացի գործաւորներուն դէմ եղած ցոյցերուն համար։

—Բոցումի մէջ (Գերմանիա) չաշխատող որմնադիրներ քարկոծով այրեցին իտալացի գործաւորներու բնակած տաղաւար մը։ Ասոնք րեվօլվէրով պատասխանեցին։

ՍՈՒԴԱՆ.—Սկովտիոյ Սիֆօրթ զօրագունդէն 400 զինուոր հինգշաբթի առաւօտ Օմտուրմանէն Գահիրէ հասան՝ գնդապետի մը հրամանատարութեամբ։ Ասոնցմէ ետքը ուրիշներ ալ Գահիրէ պիտի դառնան. նոյնպէս դաշտային հրետանիները։ Խարթումի մէջ ազատուած եւրոպացիներու թիւն է 150, որոնք բաւական տարիներէ ի վեր գերի ինկած էին Էմիրին ձեռքը։ Ասոնք զատ կ'ապրէին հիւղակներու մէջ զորս իրենք շինած էին. ամէն իրիկուն պէտք էր իշխանութիւններուն առջեւ ելլէին իրենց ներկայութիւնը հաստատելու։ Իւրաքանչիւր գերի իրեն համար պաշտպանուհի մը ունէր։ Երկու տարի առաջ Օրվալտէր ու Րօսինեոլի անուն կղերականները երբ փախան, իրենց պաշտպանուհիները շղթայակապ բանտ նետուեցան. Քիչնէր փաշայի զօրքերը այս վիճակին մէջ գտան գերիները։ Գերիներուն մէջ յոյներ, սուրիացի քրիստոնեաներ, ղպտիներ և հրեաներ կան։

ՃԵՌԱԳԻՐ

ՏՐԷՅՖԻՒՍԻ ԽՆԴԻՐԸ

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊ

ԲԱՐԻԶ, 17 սեպտ.—Զօրավար Զիւրլէնտէն եթէ հրաժարի նախարարներէն Պ. Մարիէժուլ և Թիլէ ալ անոր օրինակին պիտի հետեւին։

—Նախարարները գումարուեցան Տրէյֆիւսի դատին վերաքննութեան համար վերջնական որոշում մը տալու։ Դատական նախարարը ծանոյց իր որոշումը թէ վերաքննութիւնը օրէնքին հակառակ չէ և թէ վերաքննութենէն առաջ պէտք է յանձնաժողով մը կազմել վերաքննութեան մասին խորհրդակցելու։ Նախարարներու Խորհուրդը որոշեց յանձնաժողովին կազմութիւնը։

—Պատերազմական նախարար զօրավար Զիւրլէնտէն հրաժարականը ղրկեց նախարարապետին ըսելով որ Տրէյֆիւսի դատին պարութեան մանրամասն քննած և կատարելապէս համոզուած է թէ Տրէյֆիւս մեղապարտ է։

—Լիլի զօրաբանակին Ա. զօրաբաժնին հրամանատար զօրավար Շանուան ընդունեց պատերազմական նախարարի պաշտօնը։

—Հանրօգուտ շինութեանց նախարար Պ. Թիլլէ հրաժարեցաւ և իրեն յաջորդեց ծերակուտական Պ. Կոտէն։

—Դատական նախարարը դատական պաշտօնատան յանձնաժողովին յանձնեց տիկին Տրէյֆիւսի աղերսագիրը։

—Դատական յանձնաժողովը չորեքշաբթի պիտի գումարի քննելու Տրէյֆիւսի դատին պարութեան։

Սպանիա և Ամերիկա

ՄԱՏՐԻՏ.—Սպանեւամերիկեան հաշտութեան յանձնաժողովը հոկտ. 1ին պիտի գումարի Բարիզի մէջ։ Բարիզի սպանիական դեսպանը Մատրիտէն իր պաշտօնատեղին դարձաւ։

Ֆաշօտա և վերջնագիր

ԲԱՐԻԶ.—Զրոյց կայ թէ Քիչնէր փաշա վերջնագիր մը ղրկեր է Մարշանի (Ֆրանսական արշաւախումբին պետը) որպէս զի հեռանայ Ֆաշօտայէն։

Ռուսիոյ ռազմափորձերը

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.—Ռուսիոյ զօրաբանակներուն աշնան ռազմափորձերը աւարտեցան։ Ներկայ եղող զինուորական կցորդները Պետերսպուրկ դարձան։

Պուլկար սպաներ

ՊԵՐԼԻՆ.—Պուլկար կառավարութեան խնդրանքով, գերման կառավարութիւնը արտօնութիւն տուաւ որ մէկ քանի պուլկար սպաներ գերման բանակներու մէջ ընդունուին զինուորական ուսումը կատարելագործելու։

Գերմանիոյ ռազմափորձերը

ՊԵՐԼԻՆ.—Գերմանիոյ Ժ. և Է. զօրաբանակներուն ռազմափորձերը աւարտեցան։ Ներկայ գտնուող զինուորական կցորդները Պերլին դարձան։

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

Մահ Աւստրիոյ կայսրուհիին

ՎԻԷՆՆԱ, 18 սեպտ.—Ֆրանց Եօզէֆ կայսրը պատգամագիր մը ուղղելով իր ժողովուրդին, շնորհակալութիւն յայտնեց ըսելով որ խորապէս զգացուած է իր ժողովուրդին համակրական ցոյցերէն։

Էսթէրհազի

ԼՕՆՏՕՆ.—Կ'ըսուի թէ Էսթէրհազի քանի մը օրէ ի վեր Լոնտոն կը գտնուի։

Տրէյֆիւսի խնդիրը

ԲԱՐԻԶ.—Բարիզի թերթերու մեծ մասը կը հաւանի Տրէյֆիւսի դատին վերաքննութեան առթիւ նախարարներու որոշումին։

Վեզուվ հրաբուխը

ՆԱԲՈԼԻ.—Վեզուվի ժայթքումը շատցաւ և շատ հեռուները լաւա կ'արձակէ։

Զօրավար Թօրալ

ՎԻԿՕ (Սպանիա).—Ժողովուրդը ցոյց մը ըրաւ զօրավար Թօրալի տունին առջեւ, պահանջելով որ Քուպայէն դարձող զինուորները անմիջապէս ցամաք հանուին։ Զօրավարը Լէոն ԺԳ. շոգենաւը գացած ըլլալով, բազմութիւնը նաւահանգիստ դիմեց և նորէն ցոյցեր ըրաւ. քարեր նետեց. Քիչ մը ետքը բարեկարգութիւնը վերահաստատուեցաւ։

ԱԶԴ. ՕՍՄ. ՀԱՆ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

Օսմ. Հանրային Պարտքի ընդհ. տնօրէնութիւնը կը ծանուցանէ թէ Քասանտրայի հանքերուն ընկերութիւնը վճարած է դրոշմի տուրքը՝ դրամագլուխին մէկ միլիոն ֆրանքի յաւելման վրայ՝ զոր կը ներկայացնեն 10,000 բաժնեթուղթեր (թիւ 10,001էն 20,000), առանձնաշնորհեալ և իւրաքանչիւրը 100 ֆրանքի։ Այդ տուրքը վճարուած ըլլալը հաստատող կանոնական դրոշմները զարնուած են յիշեալ բաժնեթուղթերուն վրայ։

3—3

Տր. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
396, Մեծ փողոց Բերա, 396
Տեսնել 4րդ երեսը

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Օ. Ո.	24	22
Ամէնէն բարձր գին	»	24	22
Ամէնէն վար գին	»	24	16
Րումէլիի երկթ. գոց.	Ֆր.	109	12
Ամէնէն բարձր գին	»	109	12
Ամէնէն վար գին	»	108	37

ԲԱՑՈՒՄ 7 Սեպտ.

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Ք. Կ.	24	19 1/2
Րումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	108	25
Օսմանիյէ		404	—
Ռէժի		282	—
Օսմ. Պանքա		13	—
Քրէտի ժէնէրալ Օթօմ.		9	18
Երկրագործական Պանքա		4	30
Սօս. Օթ. Շանժ է Վալէօռ	Ա. Ո.	3	29
Օսմ. Ապահ. Ընկ.		4	—
Թրամուէյ բաժնեթ.		700	—
» ժուիսանս		710	—
» պարտաթ.	Ֆր.	498	—
Տէրքոսի ջուրի ընկ.	»	341	—
Քարասի Կ. Պոլսոյ	»	464	—

ՍԹՈՒԼԱՆՑ

Քոնսոլիտէ ութ օրուան	Օ. Ո.	2	50
» մէկ ամսուան	»	—	—
Րում. երկթ. ութ օրուան	»	—	—
» » մէկ ամսուան	»	—	—

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

20 ֆրանքնոց	Ղրշ.	87	16
Անգլիական ոսկի	»	110	—
Բոլ Էմբէրիալ	»	90	10
Քրիմլիգ	»	52	05
Մէճիտիէ արծաթ	»	107	32
Մէթալիք	»	97	10
Րուպլի թղթադրամ	Օ. Ո.	8	59

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	109	25
» » » չէք	»	110	05
Բարիզ » »	Ֆր.	23	05
» » » չէք	»	22	95
Պէրլին անտոկոս չէք	Մարք	18	56
Վիեննա չէք	Ֆիոր.	19	91

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՆԵՐ

ԼՈՆՏՕՆ, 17 Սեպտ.

Օսմ. Քոնս. Սէրի Ա.	Ա. Ո.	66	—
» » » Բ.	»	47	—
» » » Գ.	»	26	80
Դ.) բաց.	»	22	12
) գոց.	»	23	25
Փոխառութիւն Գասապա	»	83	50
Օսմ. 3 1/2 %	»	79	—
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	11	87
Այտընի երկաթուղի	»	12	25
Եգիպտական Միացեալ	»	109	75
Անգլ. Քոնսոլիտէ		110	—
Հելլենական 5 %	»	38	50
Մոնօբոլ հելլենական 4 %	»	42	50
Ռանթ » 4 %	»	32	50
Պուլկ. փոխառ. 6 % 1888	»	93	—
» նոր » 6 % 1892	»	95	—
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25	41
Դրամազեղչ	»	2	1/2

ԲԱՐԻԶ, 17 Սեպտ.

Օսմ. Քոնս. Սեռի Դ.) բաց.	Ղրշ.	22	40
) գոց.	»	22	55
» » » Բ.	»	47	25
» » » Գ.	»	26	32
Օսմանիէ	»	404	—
Րումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	108	50
Օսմ. Ռէժի	»	282	—
Օսմ Կայս Պանքա	»	550	—
Ֆրանս Ռանթ 3 %	»	102	50
Քրէտի Լիոնէ	»	874	—
Պանք տը Բարի	»	—	—
Սուէզի բաժնեթուղթ	»		
Իտալական Ռանթ	»	91	77
Սպանիական արտաքին	»	42	55
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25	255
Դրամազեղչ	»	02	—

ՊԵՐԼԻՆ, 17 Սեպտ.

Օսմ փոխառութիւն 1888	մարք	97	—
Րումէլիի երկաթուղի	»	113	10
Անատ. երկթ. պարտաթուղթ	»	97	20
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20	300

ՌՈՊԵՐԴ ՔՈԼԷՃ

Սոյն Քոլէճ, հաստատեալ կայս. Բարձր Իրատէով կազմակերպեալ է Եւրոպեան ու Ամերիկեան նոյնօրինակ հաստատութեանց նման, ունենալով նշանաւոր դասատուաց կաճառ մը որով կը կառավարուի. նաև ընտիր և յաջողակ ուսուցիչներ՝ Հայերէն, Պուլկարերէն, Գաղղիերէն, Գերմաներէն, Յունարէն և Թրքերէն լեզուաց համար։ Ունի գրատուն մը, իբր 8000 հատորներէ բաղկացեալ, երկրաբանական, հանքաբանական, կենդանաբանական և բուսաբանական հաւաքածոներ, և բնագիտական, տարրաբանական, բնախօսական և այլ բազմաթիւ գործիներ։

Քոլէճին նպատակն է ժամանակիս պահանջմանց համաձայն բարձրագոյն կարգի կրթութիւն մը տալ իրեն դիմող երիտասարդաց. Նոր տնօրինութիւնք եղած են բնական գիտութեան դիւրութիւններ ընծայելու համար։

Ռոպերդ Քոլէճի մէջ աւանդեալ գրական և գիտական ուսմանց լեզուն Անգլիերէն է. սակայն իւրաքանչիւր ուսանող պարտաւորեալ է ուսանիլ իր մայրենի լեզուն և ազգային պատմութիւնը։ Հայերէն լեզուի և գրութեան համար գծուած է ուսման կատարեալ ընթացք մը որուն պիտի հետեւի իւրաքանչիւր հայ ուսանող։

Հաստատութեան քարաշէն և հոյակապ շէնքերը կառուցուած են ի Րումէլի Հիսար, Վոսփորի Եւրոպական կողմը գտնուող բլուրներուն ետեւը բլրոյ մը վրայ, որոյ դիրքը Վոսփորի ափանց վրայ գեղեցկագոյն և ամէնէն առողջարարն համարուած է։

Քոլէճին յառաջիկայ տարեշրջանը կը սկսի սեպտեմբեր 15ին։ Մանրամասն տեղեկութեանց համար պէտք է գրել առ Տեսչութիւնն, ի Րումէլի Հիսար։

102 13—24

ՍԳՈԴԻ ՄՕՐՈՒԻ ՁԿԱՆ ՕՇԱՐԱԿ

Կ. Պոլիս, 15 սեպտ. 1898

Պարոնայք Սգօդ և Պօուն,

Ցորմէ հետէ սկսած եմ գործածել ձեր Օշարակը, միշտ լաւ արդիւնքներ ունեցայ մանաւանդ թոքային և անարիւնութեան հիւանդութեանց քանի մը դէպքերու մէջ։

Իմ կարծիքս է թէ այս հաճոյ և յաջող պատրաստութիւնը [illegible] նախամեծար համարուելու է Մօրուի ձկան իւղէն և կը յանձնարարեմ զայն։

ՏՐ. Ա. ԱՆՏՐԷԱՏԻՍ
Նախկին բժիշկ Օսմանեան բանակին

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ Անգլ. Ոսկի 1,000.000

ՖԻՆԻՔՍ

Հիմնեալ ի Լոնտոն յամին 1782

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնեալ աւելի քան մի դար առաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութիւն մէ՛ որոյ բաժնետերք Անգլիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ դրամատէրեր են՝ անհուն լով անսահման պատասխանատուութիւն։ Դրամագլուխը և պահեստի գումարը կը հասնի 4,000,000 անգլիական ոսկի։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մէկ գլխաւոր ապացոյցն է 20,000,000 Անգլիական ոսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի վնասներուն համար։

ESTABLISHED 1782

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ՚ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծական կայուածք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և միջնորդութեամբ սոտրագրելոյս, որ ունիմք լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած վնասները։

Հ. ՍՈՒԻԱՆ և Ընկ. ընդհ. գործակալք Կ.Պոլսոյ, Պուլկարիոյ և Սեւ Ծովու եզերաց, Ղալաթիա, Գանք Օթոմանի վարի քովը Վիթալիս խան, գետնայարկ թիւ 1

Կ. ՊՈԼՍՈՅ
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

ԱՐՄՏԻՔ.—Ցորեն.—Վերջացող շաբթուան մէջ հասաւ 50,000 քիլէ կակուղ ցորենը ուլլի զանազան տեղերէն, օխան 39-41 փր. ի։ Համար.—Վաճառում չի կայ։ Եգիպ. տացորեն.—Բաւական վաճառում եղաւ հրապարակին վրայ։ Գարի.—400,000 քիլէ ծախուեցաւ Ռումէլիի տեսակէն, քիլէն 28—28 ½ ղրշ. ի։ Վարսակ.—Վաճառում չի կայ։ Թուշնակեր.—350 պարկ ծախուեցաւ, օխան 28½—29 փր. ի։ Սուսամ.—500 պարկ ծախուեցաւ Եւրոպայի համար, օխան 77—78 փր. ի։ Լուբիա.—Վաճառում չի կայ. գինները իջած են։

ԱԼԻՐ.—500 պարկ հասաւ Վառնայի տեսակէն, պարկը 76 ղրշ. ի, 2000 պարկ Պրայիլայի տեսակէն, պարկը 81-86 ղրշ. ի և 5000 պարկ Օտէսայի տեսակէն, պարկը 90-105 ղրշ. ի։

ԳԱՂԹԱԲԵՐՔ.—Շաքար.—Թրիէսթէէն հասաւ 1,080 պարկ, 348 ալ ռուսական։ Ծախուեցան 1,080 պարկ Թրիէսթէի տեսակէն, կենդրիարը 86-100 ղրշ. ի, 348 պարկ ռուսականները, 74 75 ղրուշի։ Խաճուէ.—1,050 պարկ ծախուեցաւ, 100 օխան 5.20—6 օսմ. ոսկի։ Բրինձ.—Շաբթուան մէջ հասան 800 պարկ եգիպտական, և 100 պարկ բիզօն, պարկը 44 ½ ֆրանքի։ Պղպեղ.—50 պարկ ծախուեցաւ օխան 7 ¾-8 ղրշ. ի։ Սիպերիական կարագ.—Թականրօքի տեսակին վրայ քիչ մը գործ եղաւ օխան 11 ղուրուշէն։ Մոմ.—Այլեւայլ տեսակներէն 1000 սնտուկ ծախուեցաւ։ Քարիւղ.—Թրանսիթի ընթացիկ գործառնութիւններ, սնտուկը 17 ¼ ղրուշէն. ռուսականին սնտուկը 21 ղրշ. ոսկեդրամ կ՚արժէ մեր հրապարակին վրայ։

ԱԼՔՈՂ.—Զափաւոր գործառնութիւններ։

ՀԱՆՔԱՅՈՒԽ.—Անկարեւոր գործառնութիւններ։ Քարտիֆին թօնօն կ՚արժէ 28-30 շիլին, Նիւքասթլինը 24-26 շիլին և Սկովտիականինը 20½-23 շիլին։

ՄԱՆԻՖԱԹՈՒՐԱ.—Բաւական կարեւոր գործեր։

ԱՐՏԱԾՈՒԵԼԻՔ ՆԻՒԹԵՐ.—Թիֆթիք.—450 հակ ծախուեցաւ, օխան 19-22½ ղրշ. ի։ Բուրդ.—Գործ չեղաւ, ապրանքի պակսութենէն։ Բամպակ.—6000 օխա ծախուեցաւ Ատանայի տեսակէն, օխան 4 ¼ ղրուշի։ Մետաքս.—Խնդրանք կայ բայց վաճառում չի կայ։ Կապերս.—կարեւոր գործառնութիւններ։ Աֆիօն.—10 սնտուկ ծախուեցաւ Պալըքէսէրի տեսակէն, օխան 155 ղրշ. ի։ Դեղին մեղրամոմ.—Վաճառում չի կայ։ Ճեհրի.—Քիչ մը առուծախ եղաւ։ Քայսէրիի տեսակին օխան կ՚արժէ 3 ղրշ, Էնկիւրիինը 80-85 բարա, և Զիլէ, Թօգաթ, Զորումի տեսակներուն օխան 2-2¼ ղուրուշի։ Դըխտօր.—Վաճառում չի կայ. հրապարակը հաստատուն է. Մուսուլի սեւին օխան 5 ղրշ. կ՚արժէ, ճերմակինը 6½ ղրշ։ Մորթ.—Վաճառում չի կայ. օխան 6-14 ղրշ. կ՚արժէ։ Ընկոյզ.—Վաճառում չի կայ. օխան 45-50 փր. կ՚արժէ։ Կաղին.—Վաճառում չի կայ։ Պտուղ.—Հրապարակին վրայ գործ չեղաւ։

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852

Տ՟՟ Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396
(Ետևի փոքրիկ փողոցին վրայ չորս, ինչը Զըրոբեանց դէմ)

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենաստանի ցաւած ակռաներն ձեռնհաս կը լեցնեն. ցաւով դրածը և բոլոր վերջապահան պայմանաւ։

Նորանշան եզանակաւ, նորք, ճաշակաւոր, և գիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար և նման բնականի, ինչպէս շնորհութեան մեր պատշէքի, ծամելութեան, և ոսկի արդարութեան երաշխաւորեալ։

Բերնի հիւանդութիւնք կատարելապէս կը բուժուին ինչպէս նաեւ լերմըբեցուցիչ դեղերու և ամենակատարելագործեալ ակռաներու միջոցաւ, առանց ցաւի առաւելահամնութեան։

Ե.Գ. Ամերկ. ատմ.-հասնողն ձեռեները կերակի օրերն ալ, (մինչև կէսօր) ինչպէս նաեւ ամեն օր, (մինչև կէս ճշեր) հիւանդ կրնդունեն Բերայի գործատեղին

Գաղթեցուցիք կրնան գիմել իրենց բնակարանն, Թիւ 1 Թէքուրձի փողոց։

Իր անարատութեան պատճառաւ

ՇԱՐՈԹՕ

բէքթօնը միակն է որ կը գործածուի Գ. Բասթէօրի, Պէրլինի, Վիէննայի և Բեդրըսպուրկի ալխատանոցներուն և Ֆրանսայի ծովային նախարարութեան կողմէ։

ԱԶԴՈՒՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՐԱԳ ՆԵՐԳՈՐԾՈՒՄ

ՇԱՐՕԹՕԻ ԳԻՆԻ
ՔԷՔՍԻՆԵԱՆ ՔԷՔԹՕՆԻ
VIN CHAPOTEAUT

Բէքթօնն, որ իբր ամենալաւ սնունդ ծանօթ է, կուժ մին մարսողութեան արդիւնքն է՝ բէքսինի և կամ նոյն իսկ ստամոքսին միջոցաւ։ Այդ կերպով կը սնուցանեն հիւանդները, նոր ապաքինածները, ինչպէս նաև այն անձերն, որք ունին հիւծումէ առաջ եկած անարիւնութիւն, սնունդներէ նողկանք, տենդ, շաքարախտ, Թոքախտ, Թանչք, ուռեցք, քանսէր, ստամոքսի ու լեարդի հիւանդութիւն՝ տաք երկիրներ բնակելէ յառաջ եկած։

ՇԱՐՕԹՕ, 8, Վիվիէն փողոց, Փարիզ, և բոլոր դեղարանաց մէջ։ A.

Բերա, Հիւսէյին աղա Թաղը. Զիւբաշա, պագալ փողոց, թիւ 6 և հինգ սենեակ սպրունակող և պարտէզով քարաշէն տուն մը ծախու բլալով. անոնք որ կը փափաքին գնել զայն, կրնան դիմել Բ. Դրան տեղական մամլոյ դիւանին սենեկապետ Եուսուֆ աղայի։ 9—10

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ
ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿ.
ՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏ ԳՈՒՄԱՐ
906,000,000 ՖՐԱՆՔ
Ֆրանսական յ՚Եւրոպա
Փարիզ, 16, Պուլվառ տէ զ՚Իթալիէն. 1, 3, եւ Լը Բէլթիէ փողոցի սեփական շէնքին մէջ
1845էն հիմնուած ի վեր

Ապահովադրութեանց գին. 1 Միլիառ	123,000000
1895ի տարեգլուխ	
Ապահովագրեալներու վճարուած	87,000000
Հասոյթ	196,000000
Նոր ապահովագրութիւնք	681,000000
1896 յունուար 1	
Դասնոր եւ անշարժ կալ. յ՚Եւրոպա	40,00000
Յաւելեալ դրամագլուխ	121,00000
Արդի ապահովագրութիւնք 4 Միլիառ	141,00000

Ծերացողներու ապահովանք

Շահաբաժիններու բարդմամբ և ապահովողներու վերադարձմամբ՝ ի գէպ մահու. Պայմանագրութեան նոր եղանակ ակամայ Առաջին տարւոյն լրանալուն պէս։ ԱՌԱՆՑ ՎԵՐԱՊԱՀՈՒՄԻ ի մասին բնակութեան և ուղեւորութեան.

Հինգ տարի ետքը ԽՐԱԽՈՆՔ առոլով ընկերութենէն փոխառութիւններու պրոց գումարը չափակցած է ապահովագրին մէջ։ աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններու համար դիմել առ. Ֆրանսական ի Թուրքիա
18Յ Ճ. ՈՒ. ՀՕՒԻԹՕԼ ԵՒ ԸՆԿ.
Վոյվոտա խան, Ղալաթիա

COMP [illegible] RUSSE
NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Կոբթուան երթեւեկութիւնք

	8 20	Մոտիլլի, Իզմիր, Պիրէոս, Աղեքսանդրիա, ժամը 3ին յետ միջօրէի
	9 21	[illegible] ժամ 10ին
	10 22	Տարտանէլ, Զմիւռնիա, Սէլանիք, Իզմիր ժամը 4ին յետ միջօրէի
Շա.	12 24	Իւէպօլու, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն և Պաթում առաւօտ ժամը 11ին։

562

ՖՐԵՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.
ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվըրփուլ և Արեւելեան միջեւ Շոգենաւ երթեւեկութիւն

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Վիքդօրիան	10500	Ֆլավիան	3500
Առմէնիան	10500	Էճիբշիբն	3500
Քէսդրիան	10500	Արբժ.րն	3000
Լանքաստրիան	9000	Ալճէրիան	2500
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արապիան	3500
Գօլոմպիան	8000	Աթէնիան	2500
Հօրճիան	8000	Անտալուզիան	2500
Գոսորնիան	8000	Ալզաշիըն	2500
Ֆիրճինիան	8000	Լէսպիան	2000
Ֆալէրնիան	3700	Մինճօ	900
Վավօնիան	3700	Օթօրդօ	800
Ֆլամինիան	3700	Լիպօն	800
Յաուլիան	3500		

Ապրանքի տէրերէն կը խնդրուի իրենց ապրանքն այլուր փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ մաքսատունն հանելու համար իրենց հրահանգը գրել շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ. ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՈՆՏԷՆ
Մէհմէտ Ալի փաշա խան, թիւ 1
Ղալաթիա

ՀԱՄԲՈՒՐԳ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ
ՄԻԱՑԵԱԼ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ	ֆրանք	14.500.000
Պահեստի դրամ	»	26.504.000
Տարեկան հասոյթ	»	58.937.000

Ընկերութիւնքս ՓՈԽԱԴԻԱՐՁ ԽՐԱԽՈՒՄՆԵՐՈՎ կ՚ապահովագրեն մթերանոցներ և բնակութիւններ և ասոնց մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագիններով։ 572

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ
ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Պահչէ-Գաբու, Անամիտս խան. 20 21 22

EMULSION SCOTT
ՍԳՕԹԻ ՕՇԱՐԱԿԸ

Գործարանին Նշանը

միակ միջոցն է որով կարելի ըլլայ խմել ձկան իւղն և իփօֆօսֆիթը։ Խիստ հաճելի է ճաշակելու և մարսողութեան կ՚օգնէ։ Աշխարհի բոլոր բժիշկները ՍԳՕԹԻ ՕՇԱՐԱԿԸ կը յանձնարարեն բուժելու համար

ՀԻՒԾԱԽՏԸ, ԽՈՅԼԸ (սքրաֆա),
ԱՆԱՐԻՒՆՈՒԹԻՒՆԸ, ԾԻՒՐՈՒՄԸ,
ՄԱՆԿԱՆՑ ՈՍԿՐԱԹԵՔՈՒԹԻՒՆԸ,
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԱՏՈՒԺՈՒԹԻՒՆԸ,
ԹՈՔԻ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆԸ, ՀԱԶԸ,
ՀԱՐԲՈՒԽԸ, ՆԻՀԱՐՈՒԹԻՒՆԸ,
և ՄԱՆԿԱՆՑ ՎՐԱՅ ՅԱՐՁԱԿՈՂ
ԲՈԼՈՐ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ։

Կը ծախուի բոլոր դեղագործներուն և դեղավաճառներուն քով։

Գործակալութիւնք ի Կ. Պոլիս. ՀԱՄՄԷՐ ԵՒ ՀԱՒՐԼ

ՍԻՐՕ ՏԸ ՌԷՖՕՐ ԻՕՏԷ
ԳՐԻՄՕ ԵՒ ԸՆԿ.
SIROP de RAIFORT IODÉ
Բժիշկներու կողմէ յանձնարարուած՝ Սիրօ Անթիսքօռպիւթիքի և Մօռիւ ձկան իւղին տեղ՝ աւշախտութեան, ածգլյն ու տկարակազմ տղայոց մորթի փչտիկներուն դէմ. ինչպէս նաեւ վիզի գնտիկները հալեցնելու և ախորժակը բանալու համար։
Փարիզ, 8. Վիվիէն փողոց
և բոլոր դեղարանաց մէջ A.

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՃԵԿԵԱՆ և ՄԱՐՈՔԵԱՆ
Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.
Մարսիլիայի և Պաթումի միջեւ
կանոնաւոր շոգենաւ
ԺԱՄԱՆՈՒՄ
Սեպտ. 19 Մէնկրէլի Անատոլու եզերքէն։
ՄԵԿՆՈՒՄ
Սեպտ. 20 Մէնկրէլի Մարսիլիա ուղղակի։
Բարիզ-Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղւոյ ուղեւորութիւնն ի միասին առնելով,
Ա. կարգ 245 ֆրանք
Բ. » 175 »
Ուղղակի և արագ ուղեւորութիւն
Նաւազչեվի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար
Դիմել առ գործակալ
ԹԻՄՈԹԷ ԲՐԳՈՒԼ
575 Թոփհանէ, քարափին վրա

ՔԻՒՆԱՐԴ CUNARD
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ
Ուղ. ակիաց Եվրոպա անցուցած կը թանի Լիվըրփուլ և Արեւելեան միջեւ

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ումպրիա	7718	Գոթնիա	4581
Էդրուրիա	7718	Սամարիա	3574
Սէրվիա	7391	Մարաթոն	2403
Ավրանիա	7268	Ալկա	2393
Բավոնիա	5587	Սարակոսա	2166
Սէֆալոնիա	5517	Թարիֆա	2246
Կալլիա	4809	Բալմիրա	2144
Սիթիա	4557	Թրինիտատ	1899
Էմէօ	2143	Մորօգգօ	1855
Բէտաւր	1876	Գամպանիա	12950
Հէքլա	1514	Լուքանիա	12950
Գուրտեանիա	1815		

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Ք. ԺՕԼԻ գործակալ
Thomas C. Joly
Ալկազար խան, թիւ 401
Ղալաթիա 571

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ընդմէջ Հուլի, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայ

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ալպանօ	1069	Դօմօ	1497	Կագօ	1011	Մալմօ	724	Ռօզարիօ	1862
Ալէբբօ	3607	Դօնկօ	2908	Կրօտնօ	1625	Մարէնկօ	2273	Սաֆօ	1113
Անճէլօ	1541	Դօրօ	895	Հիրօ	775	Մարդէլլօ	3709	Ցիբբօ	1735.
Արիօսդօ	2377	Ֆիտօ	4811	Հիտալկօ	1581	Միրատօ	3557	Սիլվիօ	1193
Գասանօ	1872	Ֆօմինօ	937	Հինտու	3720	Միլօ	1057	Սալէրօ	1200
Գօրօնինօ	1264	Ֆալրօ	2388	Հօրադիօ	3600	Մօնդէվիտէօ	1735	Թասսօ	1828
Դրամօ	1076	Ֆրաքօ	1713	Հումպէր	596	Մուրիլլօ	2419	Թ. Ուիլսըն	1546
Դրինօ	841	Ֆինամօ	504	Իակօ	2354	Նէրօ	1083	Թօրիօ	3827
Դաֆֆալօ	4431	Խարօ	2464	Իտամօ	5540	Օնիօ	4100	Թօլէտօ	1470
Դէլրօ	1871	Էլտօրատօ	1530	Ճիւնօ	1080	Օթէլլօ	4036	Թօրրիտօ	487
Դալմօ	1337	Էշալօ	1481	Քէնօ	1053	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	2459
Դօմէօ	1244	Ֆիտօ	954	Քօլարինօ	2307	Բալէրմօ	1637	Վասրօ	1914
Դազօ	1094	Ֆինլանտ	1828	Քավնօ	1700	Բօլօ	540	Վօլօ	1289
Չիրակօ	2729	Ֆլամինկօ	849	Լէօ	1053	Բիսաքօ	2229	Վոլթուրնօ	2396
Դիւէրօ	1834	Ֆրանչէսքօ	4582	Լէօնարդօ	2272	Ռինալտօ	1663	Զէնօ	1850
Դիտօ	2697	Կալիլէօ	3060	Լիմօրնօ	1643	[illegible]	1613	Զէրօ	1200
Դօմինօ	4235	Կիդանօ	1243	Լօրէնցօ	3191	Ռօլլօ	1789		

Հինտու շոգենաւը, նաւապետ Քօրս, բեռնաւոր վաճառքով Հուլէն հոս հասած, պարպած և Օտեսա ուղեւորած է։

Իակօ շոգենաւը, նաւապետ Ուսդըն, բեռնաւոր վաճառքով Հուլէն մեկնած է ամսոյս 12էն և 25ին հոս կ՚սպասուի։

Տուրօ շոգենաւը, նաւապետ Բէյն, բեռնաւոր վաճառքով այժմ կը բեռնաւորի ի Հուլ և ամսոյս 23ին պիտի մեկնի ուղղակի Պոլիս գալու համար։

Դիմել առ գործակալս Տ. ՀԻԼՑ ԸՆՏ ՐԻՉՁ
Թիւ 17—18, Քիւչիւք Մէյմէթ խան, Ղալաթիա

Արտօնատէր ԶԱՐԵՀ ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (32)

ԷՄԻԼ ՌԻՇՊՈՒՌ

ԱՐՈՒԱՐՁԱՆԻՆ ՏՂԱՆ

Ա.

ԵՐԿՈՒ ՄԱՐԴԻՔԶԻՒԳՆԵՐԸ

Այն անկեղծ նայուածքին տակ, այն պաշտելի միամտութեան առջեւ, երիտասարդը պիտի անկար քողարկել կամ ծածկամիտ երեւոյթ մ՚ունենալու. իր ծանր լռութիւնը մէկէն հալեցաւ, ինչպէս ապրիլի ձիւնը արեւին ճառագայթներէ։

Երկու սրտերուն և երկու հոգիներուն միջեւ հաղորդակցութիւնն արագ, վայրկենական եղաւ։ Այնպէս թուեցաւ իրենց թէ երկար ժամանակէ ի վեր ճանչած էին զիրար։

Եւ առանց խօսք մ՚ըսելու, երկուքն ալ իրարու մօքին մէջ անցնելէն յիշատակ մը դուշակեցին, սրտերնուն մէջ ծածկուած բան մը, վէրք մը, ցաւ մը, գաղտնիք մը։

Բաժնուած ժամանակնին, երկուքն ալ միանգամայն ձեռուընին իրարու երկնցուցին։

—Էյ, հարցուց Նօտարը Հանրիի, երբ Փարիզ կը վերադառնային, ինչպէս կը գտնէք իմ փոքրիկ Անժէլս։

—Սքանչացումս յայտնելու համար բառ չեմ գտներ մեր լեզուին մէջ։

—Ուրեմն կը կրկնէք ձեր այո՛ն։

—Հազար անգամ այո՛։

—Ես աներկբայ էի…։ Դուք իրարու համար ստեղծուած էք։ Զգիտէ բսեմ ձեզ մանաւանդ. Հանրի, երջանիկ բրէ զայն։ Այնչափ ապահով եմ ձեր վրայ, որչափ անոր։

Բարի Նօտարը, գոհ և ուրախ, ձեռները կը շփէր։

—Հաւատացէք ինձ, եթէ կ՚ուզէք պարո՛ն Օպրի, ըսաւ երիտասարդը, ինքզինքս այլափոխուած կ՚զգամ. այդ պաշտելի փոքրիկին մէկ նայուածքը զիս փոխեց, ուրիշ մարդ մ՚ըրաւ։

—Կը տեսնէ՞ք… ո՛հ, այդ սիրուն, անուշ, երկչոտ գիշերօթիկները ո՛րչափ զօրեղ են նայուածքո՛վ իսկ։

—Կը ծիծաղիք, Պ. Օպրի։

—Է՛հ, երիտասա՛րդ բարեկամս, ես այլափոխուած չեմ, ո՛չ։

—Ես իմ սիրտս ո՛րչափ խորունկ քունի մէջ կը կարծէի, որ բնաւ չէի կարծեր որ կրնար արթննալ։

Եւ ահա յանկարծ կը բանայ աչերն և կ՚սկսի բաբախել։

—Շատ ուժով, Պ. Օպրի, շատ ուժով… զիւթութեան պէս բան մ՚է, բոլորովին անով լցուած է. կ՚զգամ որ կը սիրեմ զայն։

—Ո՛, ըրաւ Նօտարը միշտ ժպտելով, եթէ այդչափ շուտով այրիս, ձեր նշանածը՝ ամուսնանալէ առաջ պիտի այրիմայ. ուժ օրուան մէջ պիտի այրէք լմննալք։

Այժմ կուզէ՞ք թոյլ տալ ինձ, որ ձեզի խորհուրդ մը տամ։

—Ինչ որ արժան կը գտնէք։

—Այս օրէն, ժամանակ չկորսնցընելու համար՝ պարոք սկսելեք ձեզ խճահան մեքենայ մը գնել կամ չինել տալ։

—Կը խոստանամ ձեզ թէ ա՛յս իրիկուն մեծաւորիս հետ խօսակցութիւն մը պիտի ունենամ այս գործին վրայ։

Փարիզ հասնելնէն նաեւ այս երկու մարդիկը զատուեցան իրարմէ։

Հետեւեալ օրը, Անժէլ Լանտէ Փարիզ եկաւ Սէն-Ժըրմէն և իջաւ Պ. Օպրիի մէկ քրոջը տունը, որուն այլն արատելի վաճառքներու յանձնակատար էր Տէմէօնէօռ փողոցին մէջ։

Ամիսի մը չափ Հանրի քանի մ՚անգամ տեսակցեցաւ օրիորդին հետ, և այն սիրալի մտերմութիւնն, որ երջանկաւէտ միութեանց պատրաստիչն է, հաստատուեցաւ մէջերնին։

Ամուսնական պայմանագրին ստորագրութեան օրը, Անժէլ, մէկ կողմ կանչելով իր նշանածը, ըսաւ անոր.

—Պարո՛ն Հանրի, դուք ձեր անունը պիտի տաք ինձի, ես ալ իմ երջանկութեան հոգը ձեզի պիտի յանձնեմ։ Պէտք չունիմ ձեզի ըսելու թէ ես ձեր հաւատարիմ և անձնուէր լծակիցը պիտի ըլլամ. երդումներ չփոխանակեցինք, բայց սիրտերնիս համաձայնած են։ Ես տակաւին շատ զեռահասակ եմ և տգէտ, պարո՛ն Հանրի, բայց ձեր թեւին կռթնելով և ձեր խորհուրդներէն ու փորձառութենէն առաջնորդուելով՝ պիտի զօրանամ. Կ՚ուզեմ բաժանորդ ըլլալ ձեր յոյսերուն և կարող՝ ընկերակցելու ձեր մեծամեծ խորհրդոց։ Վերջապէս ձեռքս ձեր ձեռքին մէջ կ՚ուզեմ քալել միշտ մեր կենաց մէջ. ձեր կինը արժանի պիտի ըլլայ ձեզ։

—Ա՛հ, սիրելի և ազնիւ աղջիկ, մե՛ծ հոգի, գոչեց երիտասարդը խանդավառ. դուք արդէն զիս օգնութող շունչ մ՚էք, մաքրիս լոյսն էք և ես կը հայցնեմ ինձ թէ ճշմարիտ արժանի եմ ձերինին պէս սրտի մը տէրն ըլլալու։

—Զխօսինք այլ եւս ատոր վրայ. ես ուրիշ բան ունիմ ձեզի ըսելիք։ Շնորհիւ Պ. Օպրիի, որ չմոռցաւ որբուհին, ես օժիտ մ՚ունիմ…։ Չէք գիտեր ինչ ուրախութեամբ կը նուիրեմ ձեզ այն ստակը։

Բայց ամէնն այս չէ։ Ինչ նպատակի համար և ըլլայ, ես ալ պիտի պայքարիմ ձեզի հետ, ձեր աշխատութեան բաժանորդ պիտի ըլլամ, ձեր կեանքը պիտի ապրիմ։ Կ՚ուզէք. այնպէս չէ՞։

—Այո՛։

—Դուք չէք գիտեր, վասն զի Պ. Օպրի չէ յայտնած ձեզ, թէ ես քոյր մ՚ունիմ ինձմէ ութ տարու մեծ։

—Քո՛յր մը, ըրաւ Հանրի։

—Այո՛, քոյր մը որ անհետացած է վեց տարիէ ի վեր, և որուն յիշատակը միշտ հոս է, սրտիս մէջ…։

—Վեց տարիէ ի վե՛ր, կրկնեց երիտասարդը երազելու պէս։

—Ինչ եղաւ, չեմ գիտեր։ Բայց ողջ պէտք է ըլլայ, վասն զի եթէ մեռած ըլլար, ես չէի ապրեր։ Այս յիշատակութեանս վրայ մի՛ նախանձիր, պարո՛ն Հանրի, քրոջս վրայ ունեցած սէրս որդիական սէր է։ Եւ չեմ ծածկեր ձեզնէ թէ սրտիս մէջ դէջ զգացում մը կայ. միակ դէջ զգացում, վրէժխնդրութեան տենչ։

—Ինչ ըսել կ՚ուզէք։

—Ո՛հ, շատ չեմ գիտեր, բայց Սավօա փողոցին մէջ քրոջս բնակած տունէն, ուր ծնած եմ, ստացած տեղեկութիւններէս հաւաստի է թէ հարուստ մարդ մը՝ քոյրս հրապուրելով առեւանգեր և յետոյ վատաբար լքեր է։ Ո՛հ, սիրելի՛ քոյր եմ, պիտի կրնա՞մ երբեք տեսնել ձեզ, չարունակեց աղջիկը հեկեկալով։ Ո՞ւր գնաց արդեօք իր ամօթն ու յուսահատութիւնը ծածկելու…։ Ա՛հ, այնչափ երկար ժամանակէ ի վեր կ՚ողբամ և կը կոչեմ զինքը. և որովհետեւ երեւան չ՚ելներ, շատ թշուառ վիճակի մէջ պէտք է գտնուի։

—Եւ մարդը, կը ճանչէ՞ք։

Երկու փայլակ ցայտեցին աչերէն։

—Ես շատ տկար եմ, այնպէս չէ՞, պատասխանեց. բայց աներկբայ եղէք, պարոն Հանրի, որ եթէ ճանչած ըլլայի, այսօր քրոջս վրէժը կ՚առնէի։

(Շարունակելի)